

Rev. Kehr. Jørgensen

13de Merg.

1882.

23de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af A. Thronsen.

15de Marts — 5te Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forskud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdjen, Box 1014, Decorah, Iowa.**

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Bedkommende er paalidelig.

✉ 7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

2de Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landlege J. Q. Taylor garanterer Enhver en kunnig og omhyggelig Udførelse af alt til Jaget henhørende Arbejde for moderat Betaling. Special Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Alle Guldfyldninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt som Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. J. D. Gremm

følger

Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner, Olie, Naale etc.

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

✉ **Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garanteres.**

Office i C. B. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonards Bog-Store, lige over for Postofficeet,
1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

13de Aarg.

15de Marts 1882.

5te Hefte.

Anna Røjs.

(Fortælling af Miss Grace Kennedy.)

(Slutning.)

Tante Murray var gaaet ned i Stuen forat tillave Frokosten, og medens hun gjorde dette, tog Kenneth Anna med sig ud paa den solbestemte, grønne Græspet udenfor Døren. Det var i de første Foraarsdage, og den lille Plet med sine smaa Blomsterbed stode fulde af Primula-Veris, Sneflokker og alle de andre Slags Blomster, som først titte frem af Jorden, naar Sneen er smeltet. Anna glædede sig over Blomsterne, thi hun havde i mange Uger kun spadseret paa Gaderne, og hun gik nu fra Bed til Bed og beundrede deres fine Skønhed. Kenneth gik med hende og syntes at være meget fornøiet over, at hun havde saadan Glæde af Blomsterne. Snart saa hun, at hendes Tante ogsaa var i Nærheden, thi hun sad i Stuevinduet, der stod halv aabent. Hurtig gik hun hen til hende og udbrød, idet hun pegede paa de mange brogede Bed: „Hvor deilige disse Blomster ere, kjære Tante!“

„Ja, kjære Anna“, svarede Tanten, „de komme alle tilbage hvert Foraar og blomstre deilig!“ men hun saa atter

meget bedrøvet ud og vendte sig bort.

„Hvorfor ser Tante saa bedrøvet ud?“ spurgte Anna Kenneth, idet Taarerne ogsaa kom hende i Dinene.

Kenneth var ogsaa bedrøvet og svarede: „Mama tænker paa, at Blomsterne vel komme igjen og blomstre, og Alt bliver smukt om Vaaren, men at de, som ligge i Graven, ikke komme tilbage. Forrige Aar paa denne Tid gik min Søster Marie ogsaa herude med os og glædede sig med os over de smaa Blomster, som Du nu glæder Dig over, Anna; men nu hviler hun i Graven og kommer ikke mere igjen, og derfor er Mama saa bedrøvet.“

„Altsaa har Du haft en Søster, og hun er død?“

„Javist; har Du aldrig hørt tale om Marie?“

„Nei, Kenneth, det har jeg ikke.“

„Hun var just paa din Alder, og Mama siger, at naar hun ser paa Dig, maa hun steds tænke paa Marie, og hun maa idelig se paa Dig, endstjont hun bliver bedrøvet derved.“

„Er det længe siden Marie døde, Kenneth?“

„Dmtrent et halvt Aar.“

„Men hun er jo kommet i Himmelen“, vedblev Anna, hun er jo hos Jesus, og der er hun jo saa lykkelig. Mine Forældre ere ogsaa der og min lille Kusine Mariane.“

„Ja“, svarede Kenneth, „Marie er sikkert salig; thi hun elskede Frelseren og troede paa ham, og Mama siger, at hun ikke onsker hende tilbage men glæder sig over, at vor lille Marie er paa det Sted, hvor ingen Lidelse findes. Men Marie var stedse hos Mama, hun gik med hende allebegne, og hun var saa god, saa lydlig, saa stille og derhos saa munter, at vi Alle favne hende, men Mama allermost. Al, Anna, gid Du maatte blive Papas og Mamas Datter og vor Søster i Marias Sted!“ Kenneth kunde ikke sige mere, fordi hans Moder kaldte ham og Anna ind forat spise Frokost; men Anna tænkte en hel Stund paa, hvad han sidst havde sagt og ønskede, at hun kunde blive en Datter for Onkel og Tante Murray; men da maatte hun jo for stedse forlade Onkel og Tante Ross og Louise og alle de Øvrige i Onkel Ross's Hus, og det var igjen tungt for hende at tænke paa.

Efter Frokosten gik Onkel Murray ud med Kenneth og Norman. Tanten fortalte Anna, at saalænge Dagene vare forte, forsamlede hendes Mand stedse Børnene der i Sognet før Gudstjenesten og overhørte dem; men naar Dagene bleve længere forsamlede han dem om Eftermiddagen; thi Mange boede saa langt borte, at de ikke kunde komme til Kirken om Eftermiddagen igjen i de korte Dage. Hun fortalte ogsaa, at Kenneth og Norman hjalp sin Fader med at undervise og overhøre de mindre Børn.

Der var endnu en Time til Kirketid; Tanten lod Anna og de to Mindste sætte

sig til at lære det udenad, som de skulde fremføje for Onkel Murray om Aftenen. Derpaa gik de i Kirke. Begge Pigerne lukkede Husdøren og tog Nøglen med; thi Ingen som kunde gaa med forfornet Kirken. Tante Murray sagde paa Veien til Anna, at hun maatte høre ret opmærksomt til, thi hendes Onkel forlangte, at enhver af hans Familie skulde kunne fortælle ham Noget af hans Prædiken. Anna hørte da med stor Opmærksomhed paa sin kjære Onkel og kunde ogsaa erindre Meget af det, han sagde. Kenneth og Norman vare ogsaa udsbrudt opmærksomme; selv de Smaa saa ud, som om de ret alvorligt hørte efter og gjorde ikke den mindste Larm; de reiste sig ikke op og lode ikke Vinene fare omkring i Kirken; de gabede ikke og saa ikke ud, som om de vilde dø af Kjedsomhed, saaledes som Louise og Sophie stedse gjorde. Her syntes enhver at høre til med spændt Opmærksomhed, og Onkel Murray taledede ogsaa saaledes, som om han elskede Alle ret af Hjertet.

De Herstaber, der boede saa langt fra Kirken, at de maatte kjøre, pleiede mellem Formiddags- og Eftermiddags-Tjenesten ikke at rejse hjem men at tage ind i Præstegaarden, hvor Mrs. Murray gjæstfrit modtog dem. Denne Søndag var der kommet mange Damer og nogle Herrer, og Anna hjalp sin Tante at byde dem Forfriskninger. Anna hørte, at Damerne spurgte, hvem hun var, idet de bemærkede, at hun var en allerkjæreste, sin nydelig liden Pige og roste hende saa meget, at Forsængeligheden atter begyndte at røre sig i Annas Hjerte. Da sagde Tanten paa engang: „Anna, gaa dog ned og se, hvad Kenneth tager sig for derude!“ Anna blev ilde tilmode over, at hun skulde gaa bort, og nogle af de Fremmede sagde: „D, lad dog Barnet ikke gaa bort, lad os beholde hende

en liden Stund!" men Tanten gjentog, hvad hun havde sagt og saa derhos saa alvorlig ud, at Anna frygtede for, at hun var vred paa hende og gik hurtigt ud. Idet hun forlod Værelset, maatte hun tænke ved sig selv: „Hvor ganske anderledes er dog Tante Murray end Tante Kofs! Hun vilde have seet meget tilfreds til mig og siden rost mig, naar jeg havde behaget Damerne, men Tante Murray ser saa alvorlig ud derved, som om det var aldeles ligegyldigt, enten man viser sin Opdragelse eller ikke.“ Med disse Tanker gik Anna langsomt nedad Trappen; just da hun var kommet ned, saa hun Kenneth træde ind i Huset med en gammel Mand med solvgraat Haar, der syntes at være meget skrøbelig og gik med Krække.

„Kom ind, Andreas! hvorfor vil Du sidde den lange Tid mellem Tjenesterne paa Kirkegaarden?" sagde Kenneth og førte ham hen mod Kjøkkenet, skjønt den Gamle stræbte imod og sagde: „Nei, gjør Dem ingen Uleilighed, Mr. Kenneth, det er jo godt nok paa Kirkegaarden; vi have smukt Veir;" men Kenneth tog ham med sig, og da Anna gik efter ham og kigede ind i Kjøkkenet, saa hun en Mængde gamle Folk sidde om en rask Fild, medens Nanny, den ældste af Pigerne, uddelte Brød og Ost og Mælk iblandt dem. Da Kenneth havde staffet Andreas en bekvem Plads, overlod han ham til Nannys Omfjerg, og da han, idet han saa sig om blev Anna var, sagde han: „Kom med mig, Anna, saa skulle vi se, om der er flere derude, som vi bør føre ind." Anna var heller gaaet op i Dagligstuen til sin Tante forat høre allehaande smukke Ting af Damerne, som troede, at de forviede hendes Tante ved at smigre Anna; men hun kunde ikke afflaa Kenneths Bøn og gik derfor med ham til Kirkegaarden. Der sad endnu

Mange, som vare komne langveis fra, paa Gravstene og ventede paa Eftermiddagstjenesten. Kenneth gik omkring iblandt dem, og Alle syntes at have ham kjær og saa venligt, næsten ærbødigt paa ham. Han traf da en Kone med et lidet Barn, som hun heller vilde bære med sig den lange Vej end forfomme Kirken; hende indbød han venligt til at følge med til Præstegaarden og nødte hende, da hun vægrede sig, indtil hun gav efter, og saaledes fulgte han sin Faders Kjøkken med gamle og svagelige Folk og med Koner, der havde smaa Børn med sig, saa at de alle kunde hoile og vederbøge sig indtil Kirketid.

Da dette var skeet, sagde Anna: „Skulle vi nu ikke gaa op i Dagligstuen igjen, Kenneth?"

„Nei", svarede han, „jeg kan ikke, thi min Fader har overdraget mig at bære Omfjerg for de Gamle og Enge, medens Mama har Damerne hos sig; thi Papa kommer aldrig hjem efter Formiddagstjenesten, men bliver i Sacristiet forat forberede sig til Eftermiddagen, og jeg maa da staa paa min Post. Jeg kan heller ikke lide det Snat om os Børn", vedblev han rodmende, „som Herrerne og Damerne stedse føre i Munden blot forat behage Mama; og Papa siger, at jeg gjør ret i ikke at lide det."

„Men hvorfor ikke?" spurgte Anna, der næsten stammede sig over, at hun havde fundet saa meget Behag i det, som Kenneth saa dybt foragtede.

„Fordi jeg ikke gjerne hører andet end Sandheden."

„Men hvorfor mener Du da, at det ikke er Sandhed?"

Kenneth smaalø og sagde: „Min kjære Mrs. Murray, hvilte artige Drengel! Ingen har saa skjønne Børn som De!" Saaledes tale Damerne til min Moder; men naar de saa komme udenfor, har

Nanny hørte En af dem sige: „Den stakkels Mrs. Murray, hvor maa hun ikke have travlt med at sy og stoppe og lappe forat holde alle disse store, klodsede Drengene saa net klædte!“ Dette fortalte Nanny Norman engang, da han var bleven lidt forsængelig, fordi Damerne havde gjort saa mange Ophævelser over hans smukke, krøllede Haar. Da Papa hørte det, lo han hjerteligt deraf. Men, Anna, lad os nu ikke tale mere om dette; kom, vi ville gaa ind til Folkene igjen.“

Om Eftermiddagen efter Prædikenen lod Onkel Murray begge Pigerne og Børnene fortælle, hvad de havde hørt af begge hans Taler, og Anna var meget forundret over, at Kenneth kunde begge Prædikenerne næsten ganske udenad, saa at han fremsagde dem saa langt, som hans Fader havde Tid til at høre paa ham. Derpaa overhørte Onkelen Børnene i det, han havde givet dem at lære udenad og indlod sig meget noie, men dog ogsaa meget hjerteligt og venligt, i en Samtale med Enhver forat se, om de ogsaa rigtigt havde forstaaet, hvad de havde lært. Dagen endte, som den var begyndt, med en Andagtskund. Da Familien nu skiltes ad, var det, som om deres indbyrdes Kjærlighed var bleven endnu hjerteligere; og da Lante Murray havde været inde hos Anna, efterat hun var kommet i Seng, havde hørt hende fremsige sine Aftenders og derpaa kysset og velsignet hende, saa tænkte Anna paa, hvor glad hendes egen Moder vilde have været, hvis hun forud havde vidst, at hendes Anna skulde tilbringe enhver Søndag i sit Liv hos Onkel Murray, hvor Enhver bestræbte sig forat tjene Gud og behage ham; hun tænkte ogsaa paa, at hvis hun nu valgte at blive her, da vilde hun lære, hvad der var Godt, og hvorledes hun skulde efterkomme sin Moders sidste Formaning; forlod hun

derimod med Forsæt Onkel Murrays Hus og tog tilbage til Onkel Ross, da vilde hun vælge et Opholdssted, hvor man forglemte Gud, og hvor Ingen vilde lære hende at elske og tjene Gud. Imidlertid blev hun dog meget bedrovet ved Tanken om, at hun skulde forlade Ross's Familie; men naar hun tænkte tilbage paa denne ene Søndag, sagde dog hendes Herte, at hendes Moder helst vilde have seet, at hun blev hos Onkel Murray.

Næste Morgen, og hver Morgen uden Undtagelse kom Alle i Huset sammen, og Pastor Murray læste et Stykke af Bibelen og holdt en Bøn; men om Søndagene gik Kenneth og Norman strax efter Frokosten i Skole. Skolen laa over tre Mil fra deres Hjem, og de havde en liden Hest, paa hvilken de stiftetvis red derhen. „Jeg rider først saa langt som til David Leslie's Bondegaard“, fortalte Kenneth Anna; „der spiser Blakken en god Dot Ho, og David siger mig, om vi kunne komme over Bækken eller ei; thi naar det har regnet meget, eller Sneen smelter, saa bliver Bækken saa dyb og rivende, at de Steene, der er lagte til Veie over den, ganske ere skjulte af Vand, og da kunne vi ikke komme over. Vi have lovet Moder aldrig at forsøge paa at komme over Bækken, naar David siger, at det ikke gaar an, om vi selv kunde mene det, og Moder siger, at dette Løfte gjør hende rolig ved Tanken paa os. Kunne vi nu komme over Bækken, saa gaar jeg langsomt foran og læser over mine Lektier undervejs, og Norman traver da en Fjerdingvei efter mig. Saa kommer man til en dyb Fjeldkloft; naar der er falden dyb Sne, driver den ofte i Masser ind i denne Kloft, saa den fyldest deraf. Nær derved bor Duncan Mac Ray; naar han siger, at vi ikke maa gaa gjennem Kloften, saa forsøge vi det al-

drig; det have vi lovet Moder. Kunne vi komme igjennem, saa stiger Norman af, og Blakken maa atter træde en Fjerdingvei med mig. Derpaa kommer en Basse, den fare vi over for at forforthe Veien, og Blakken har Lov til at spadser opad den uden at have nogen af os paa Ryggen; saa traver Norman igjen nedad Bassen og lige til den nærvedliggende Skole. Strax udenfor Byen bor en Mand i et lidet Hus; der græsser Blakken paa Engen, medens vi ere i Skole, og der sætte ogsaa andre Skoledrenge sine Heste, til de komme fra Skolen." Dette fortalte Kenneth Anna, da han den første Morgen efter hendes Ankomst til Daluthen skulde gaa i Skole. Tanten og Anna fulgte begge Drengene til den lille hvide Port forat se dem drage bort, Kenneth paa Blakken og Norman bagefter, læsende paa sin Lektie. Derpaa gik de ind, for, som Tanten sagde, at være slittige. „Nu“, sagde hun, „skal Du se, hvad jeg bestiller, og derpaa skulle vi se til, hvad Du kan tage dig for, thi Jngen maa gaa ledig.“ Tanten satte sig først til Frokostbordet igjen, Manny bragte en Staal med koghed Vand og et rent Haandklæde, og nu begyndte Tanten at vaske Thekopperne. Anna var ganske forundret derover; Tanten mærkede det og sagde: „Din Tante Ros's gjorde vel aldrig dette selv?“

„Nei, aldrig“, svarede Anna; „hvorfors gjør ikke Manny eller Mattie dette, Tante?“

„Fordi Manny just kjærner Smør nu, og Mattie bager Brød for denne Uge, og de kunne ikke gjøre mere end en Ting ad Gangen.“

„Kan jeg hjælpe Dig med Noget, kjære Tante?“

„Det kan Du, kjære Barn! Du kan sætte Kopperne, naar jeg har tørret dem af, paa deres Sted henne i Hjørneskabet.“

Anna gjorde dette og fandt denne Beskjæftigelse langt behageligere end den at ligge udstrakt paa et Bord, forat hendes Figur kunde blive rank og smuk, medens hun i denne Stilling lærte Noget udenad, saaledes som hun just paa denne Tid af Dagen havde maattet gjøre hos Tante Ros's. Efterat Kopperne vare vaskede og bortsatte, gik Tanten og Anna ind i de to Drenges Værelse. Her var Alt i den største Orden; og i Skuffen, som Tanten trak ud, laa ikke Alt hulter til hulter, saaledes som Anna havde seet det i Louises Skuffer. Tanten eftersaa Toiet og lagde det, der skulde istandsættes, tilside; da hun var færdig hermed, tog hun det med og satte sig til at arbejde. Anna havde ikke Lyst til at sy, derfor varede det en Stund, inden hun tilbød sin Tante at hjælpe hende; men da hun endelig gjorde det, mærkede denne, at det blot var af Høflighed, afflog hendes Tilbud og sagde, at hun godt kunde blive færdig med det Altsammen. Medens nu Anna sad ledig og saa paa sin Tante, kom Onkel Murray ind. Han havde just undervist de to Smaa en halv Times Tid og tog nu Anna med sig ind i sit Studerkammer. Der satte han hende paa sit Stjod og sagde: „Nu, kjære Anna, hvorledes skal Du nu tilbringe den Tid, Du er hos os, mener Du?“

„Jeg ved ikke, kjære Onkel, men jeg vil gjerne gjøre Alt, hvad Du ønsker.“

„Hvor længe mener Du vel, at Du skal leve i denne Verden, Anna?“

Anna saa paa sin Onkel og mente, at han spogede; men han saa meget alvorlig ud.

„Det ved jeg ikke, Onkel, hvorledes kan jeg vide det?“

„Du er nu i dit tiende Aar, Anna! Bibelen siger, at Menneskenes Liv varer omtrent 7 Gange ti Aar; da Du nu er ti Aar, saa lever Du, efter Tingenes sæd-

vanlige Løb, endnu i tredsindstyve Aar. Forekommer det Dig ikke som en meget lang Tid?"

„Jo, meget lang.“

„Men hvorlænge skal Du, naar Du er død, leve i Himmelen eller i Helvede?"

„I Ewigheid," svarede Anna med stort Alvor.

„Naar nu tredsindstyve Aar ere hendirundne i denne Ewigheid, er da Enden nærmere?"

„Nei.“

„Sikkert ikke; thi tredsindstyve og atter tredsindstyve og tredsindstyvetusind Aar ville henløbe, og Enden vil endda ikke være kommet nærmere. Det, som jeg nu egentlig vilde bringe din Tanke hen paa, kjære Anna, er dette: naar Du kun har tredsindstyve Aar og maaske ikke saa mange engang at leve i denne Verden, men Du derimod skal leve til evig Tid i den anden Verden, hvormed maa Du da i Særdeleshed beskæftige Dig, enten med de Ting, som alene i denne Verden kunne hjælpe og glæde Dig, eller med de Ting, som kunne berede Dig til Livet i Ewigheden hos Gud og de hellige Engle og Mennesker!"

„Jeg maa beskæftige mig med de Ting, som kunne berede mig til Himmelen.“

„Ganste vist, kjære Barn; men ved Du nu vel ogsaa, at dit Hjerte vil stride imod og gjerne unddrage sig forat beskæftige sig med disse Ting? Det naturlige Menneske, det Hjerte, som ikke er fornyet af Gud, finder intet Behag i disse Beskæftigelser; det vender sig bort fra dem og finde langt mere Smag i denne forgjængelige Verdens Ting. Men Gud siger, at vi ikke paa en Gang kunne elske ham og Verden, og at de, som i Sandhed tilhøre ham, overvinde sin Kjærlighed til denne Verden. Sig mig nu, Anna, hvad Du hidtil har lært, og

saa ville vi prøve, hvormeget deraf kun er beregnet for denne Verden, og hvor meget der kan berede Dig til den tilkommende; og medens Du er hos os, skal Du især beskæftige Dig med det Sidste. Hvad var den første Gjenstand for Undervisningen om Morgenens?"

„Det første, jeg tog mig for hos Miss Palmer, var at øve mig en halv Time paa Pianoforte og i Sang.“

„Men jeg bemærkede jo, at Du i vore Bedetimer ikke istemmede vore Sange til Guds Ære? Gud vil have, at vi skulle lovsynge ham, og naar vi gjøre dette, forene vi os allerede her paa Jorden med de salige Aander til en af deres skjønneste Beskæftigelser i Himmelen; men naar man ikke bruger Musikken her til, saa har den Intet at gjøre med den tilkommende Verden. Naar Du spillede og sang, mærkede Du da, at dette hjalp Dig til at tænke paa Gud eller paa det, som behager ham?"

„Nei, det just ikke, kjære Onkel!"

„Saa ville vi da ogsaa, saalænge Du er hos os, min Anna, kun besatte os med den Musik, ved hvilken vi prisje og lovsynge Gud, og som indgyder os Kjærlighed til ham. Gud har givet Kenneth en smuk Stemme og fint Gehør, han skal lære Dig aandelige Sange og Psalmer. Nu, hvad lærte Du dernæst?"

„Grammatik.“

„Godt! derved lærer Du bedre at forstaa dit Modersmaal, og gode Bøger, der ere skrevne i dette Sprog. Lad mig nu se, hvor langt Du er kommet heri.“ Onkelen hentede en Bog og prøvede Anna i Grammatik og siden ogsaa i Geographi, Regning og Franst. Alle disse Ting kunde komme hende til Nytte ved Opfyldelsen af hendes Pligter i de Forhold, som Gud havde anordnet, sagde Onkelen: hun kunde derved blive bedre kjendt med sine Medmenneskers Forholde

i andre Verdensdele ; hun kunde bedre bestyre en Husholdning, lettere omgaaes Fremmede og bevise dem Tjenester, o. s. v.

„Derpaa havde vi Undervisning i Dands“, vedblev Anna.

„Du skal selv dømme, om Dandsen er nødvendig“, sagde Onkelen ; men Anna kunde, da hun havde betænkt sig, ikke finde, hvortil den skulde nytte hende, enten som Forberedelse til Himmelen eller til at opfylde hendes Pligter mod hendes Medmenneker. „Nu vel“, sagde Onkelen, „jeg mener, at vi alligevel skulle faa nok at bestille. Naar Du om Morgen har læst og bedet i dit eget Bærelse, derpaa hidaanet vor Morgenandagt og hjulpet din Tante, medens jeg har de Smaa hos mig, saa maa Du komme herind til mig ; men da Du i denne Time skal øve Dig i Tænkning, saa vil jeg stedse Dagen i Forveien sige Dig, hvad vi skulle underholde os med hiaanden om, paadet Du kan være forberedt ; thi Du ved, jeg har kun liden Tid tilovers for mine Embedsforretninger. Imorgen, kjære Barn, naar Du kommer hid, maa Du se til at være grundig forberedt paa at besvare mig dette Spørgsmaal“, og nu skrev Onkelen paa et Stykke Papir : „Hvad vil vor Frelser, at vi først skulle tragte efter ?“ Han gav Anna Papiret, bad hende gaa til sin Tante og sagde, at naar Kenneth og Norman kom hjem, vilde han bestemme hendes Undervisningstime.

Inden et Par Dage var hver Time besat for Anna, undtagen en kort Tid om Formiddagen, da Onkelen daglig besøgte de Syge, Gamle, Ulykkelige eller Døende i sin Menighed, og Tanten besøgede sit Husvæsen eller underviste de to Smaa, og Kenneth og Norman vare i Skolen. Om Eftermiddagen underviste Kenneth hende i Grammatik, Geographi, Skrivning og nogle andre Sag, hvoraf

han, som det forekom Anna, forstod mere end Miss Palmer ; thi Kenneth var en meget slink og slittig Dreng og altid den øverste i sin Klasse i Skolen. Han var ogsaa meget venlig mod Anna og gjorde sig saamegen Umage med hende, at hun ret fattede Tillid til ham og stedse fortalte ham, hvad hun havde paa Hjertet, hvad der trykkede eller glædede hende, og Kenneth hørte stedse gjerne paa hende og sagde hende, hvad han holdt for godt og ret ; naar han syntes, hun havde gjort Noget, der var urigtigt, sagde han hende det stedse og det paa en saa venlig Maade, at hun fik ham saameget kjærligere derfor. De Spørgsmaal, som hendes Onkel daglig gav hende at besvare, taledes hun altid først med Kenneth om, og han viste hende Spørgsmaalets rette Betydning og hjalp hende at finde Svar derpaa, saa at hun derved bedre og bedre lærte at forstaa Verdommen om Gud og hans Villie. Han hjalp hende ogsaa til det rette Svar paa Onkelens første Spørgsmaal, idet han viste hende Jesu Ord : „Tragter først efter Guds Rige og hans Retfærdighed.“ (Matth. 6, 33.)

Da Dagene nu stedse bleve længere og varmere, gik Kenneth, Norman og Anna ofte ud paa Marken forat lære sine Lærer ; de havde et Vandlingssted, som de oftest besøgte ; det var en Høi bag Præstegaarden, paa hvis Skraaning Faarene græssede. Græsset var der deilig grønt og fint og fuldt af skjønne Markblomster, og paa nogle Steder laa store Granitstene og Klippestykker, just som om de vare bragte derhen til at sidde paa. En af disse Stene vare deres Bord, andre vare deres Stole, og nedensfor laa Præstegaarden og Haven, omringet af nogle skjønne med Træer bevoxede Høie, Alt omgivet af fjernere liggende Bjerge. Her sad de helst og lærte sine Lærer ; her lærte Kenneth og Norman deres Kusine

at synge skønne, aandelige Sange, og ofte, naar de sad der hos hverandre og saa Solen saa deilig glide ned, sang Kenneth i sin Glæde over Guds Herlighed og Godhed et Vers, som i samme Dieblit strømmede ud af hans Hjerte. Ofte taledes han saa alvorligt og eftertrykkeligt til Norman og Anna, om hvor nødvendigt det var at spørge sig selv, om man ogsaa i Sandhed var kommen til Kristum, om man havde lært at kjende ham som sin Frelser, og om man oprigtig elskede ham, at de ofte ret inderlig maatte bede i sine Hjerter, medens han saaledes talde til dem.

Den ene Maaned efter den anden forløb paa denne Maade i Onkel Murrays Hus, og Anna fik Onkel og Tante, Kenneth og Norman, ja Alle med hver Dag Fjærere, og Alle viste ogsaa i deres Omgang med hende, at de havde hende saare meget kjær. Den Tid om Formiddagen, som hun i Begyndelsen tilbragte med at gaa ledig, anvendte hun nu til at reparere Kenneths Klæder. Hun gjorde dette med Glæde; thi hun havde ofte tænkt paa, hvad hun dog skulde gjøre for at gjengjælde al den Venlighed og Kjærlighed, som han viste hende, og da forekom det hende, som det bedst kunde ske derved, at hun hjalp hans Moder med at arbejde for ham. Hendes Tante modtog hendes Tilbud med Tak, og da Kenneth erfarede det, var han saa taknemmelig mod hende derfor, at hun saameget hellere gjorde det, og hun sølte sig ogsaa langt, langt lykkeligere, naar hun saaledes arbejdede hos sin Tante og talde med hende, end dengang hun slentrede ledig omkring.

Anna tænkte aldrig paa, hvor lang Tid der var henløbet, siden hun kom til Onkel Murray og blev derfor ikke lidet forundret, ja kunde neppe tro sine Øren, da hendes Onkel en Eftermiddag, som

hun kom ned fra Høien, tog hende paa sit Skjod og sagde: „Imorgen, kjære Anna, har Du tilendebragt dit halve Aar her i Daluthen.“

„Hvad? er det halve Aar allerede tilende? Jeg synes det er saa kort Tid, siden jeg kom.“

„Ja, det er virkelig et halvt Aar siden, og jeg har faaet Brev fra din Onkel Ross, hvori han siger mig, at han og hans Familie ville gjøre et Besøg paa nogle Dage hos en Ven, som bor en god halv Mils Wei herfra, og at de indtræffe der imorgen. De ville gjøre en Reise forat bese de skønne Egne i det stotfste Hoiland, men ville ikke begynde den, for Du kan være med, og din Onkel siger, at Du allerede imorgen maa være hos dem.“ Onkelen saa ganske bedrovet ud, da han sagde dette; Anna begyndte at græde, og da hun saa sig om, bemærkede hun, at Alle saa bedrovede ud.

„Nei, nei, jeg vil ikke rejse“, sagde Anna og slyngede sine Arme om sin Onkels Hals; „jeg vil blot kjøre derhen og sige, at jeg for steds vil blive her.“

„Dys, kjære Barn! Ti stille, Kenneth!“ sagde Onkelen, thi Kenneth begyndte at juble af Glæde over Annas Udsagn. „Du maa i din Onkels og hans Families Nærværelse erklære din Beslutning og i Forveien bede Gud at styre dit Hjerte til at vælge ret. Først maa Du stille høre paa, hvad din Onkel og Tante Ross siger Dig og lægge Mærke til, hvad Du maa give Slip paa, naar Du forlader dem. Alt dette maa Du gjøre, før Du vælger, og jeg anser alt det, som Du nu har sagt, som om Du ikke havde sagt det. Ingen maa nu tale et Ord mere om Sagen, thi Annas Valg skal være ganske frivilligt.“

Alle adløb, men saa dog meget bedrovede ud derved. Snart vidste Alle i Huset, at Anna imorgen skulde rejse og

maaſte ikke komme tilbage igjen, og Manny og Mattie var ligesaa bedrøvede derover ſom de Andre. De fortalte det til Ra-boerne, og den gamle Jeanette Reay, for hvem Kenneth, Norman og Anna ſkiftevis læſte i Bibelen hver Dag, fordi hun ikke ſelv kunde ſe at gjøre det, kom, høiet af Alberdom, ſtøttet paa ſin Krynke til Præſtegaarden og vilde høre af den kjære Annas egen Mund, at hun vilde komme tilbage igjen; og den lille forældreløſe Wilhelm Graham, ſom ſit Føde, Klæder og Underviſning i Præſtegaarden, og ſom blev behandlet af Præſten og hans Kone ſom deres eget Barn og deres Børn ſom en Broder, kom til Anna og bad hende dog ikke at gjøre dem Alle den ſtore Sorg at rejſe bort. Alle klagede iſær Mrs. Murray, der elſkede Anna ſom ſin egen Datter.

Anna adlød ſin Onkel. Hun bad Gud lære hende at vælge det rette, og medens hun bad ſaaledes, følte hun med Viſhed i ſit Hjerte, at hun ſkulde blive hos Onkel Murray og takkede Gud, der ret tydelig havde aabenbaret ſig ſom hendes Fader ved at føre hende bort fra et Hus, hvor hun lærte at foragte og overtræde hans Bud og bragt hende i et, hvor hun lærte at kjende og elſke ham. Hun beſluttede at vælge Onkel Murrays Hus til ſit fremtidige Hjem, men omtalte dog ikke ſin Beſlutning, da dette ſyntes at være hendes Onkels Onſke. Næſte Morgen, da hun forlod Daluthen med ſin Onkel, ſaa Alle ſaa bedrøvede ud, ſom om hun aldrig ſkulde komme tilbage. Tanten kunde neppe ſlippe hende; hun holdt hende i ſine Arme og kyſede hende og græd, indtil Onkelen blev nødt til at drage hende bort. Kenneth var ikke at ſe, og Ingen vidſte, hvor han var, uden Norman, der ſagde, at han ikke var langt borte, men ikke vilde tage Afſked med Anna. Norman vilde holde Taarerne

tilbage, men kunde ikke, og de to Smaa og Pigerne græd. Wilhelm Graham ſtod ganſke bedrøvet og lagde Armene paa Blakkens Ryg, ſom han ſtod iſærd med at ſætte ſig op forat følge Vognen.

Endelig kjørte Mr. Murray og Anna afſted, og efter en Times Tid kom de til det prægtige Hus, hvor Mr. Hodge, en rig, gammel veſtindiſk Ven af Onkel Roſs, boede. Han havde kjøbt et Gods i denne Egn og bygget dette Hus. Mr. Murray ſtod i megen Agtelſe i Omegnen, ſaa at han blev meget forekommende modtaget af Mr. Hodge og hans Kone. Onkel Roſs var ude af ſig ſelv af Glæde over at ſe ſin Anna igjen: „Nu ſkulle vi ikke mere ſkilles ad, mit Hjertensbarn!“ ſagde han, „nu ville vi leve ret glæde og lykkelige med hverandre; jeg har ſavnet Dig hver Dag. Lad mig dog ret ſe paa Dig, Du kjære Barn! Hvor Du er voret! Og hvilken deilig Kulør Du har! Naa, jeg ſkylder Murrays megen Tak, de have pleiet Dig godt.“

„Hun opfører ſig virkelig heller ikke ſaa klodſet, ſom jeg frygtede for“, ſagde Tante Roſs; „lidt for ſyldig er hun vel blevet; maaſte dog ikke, jeg tror, det kommer af det umoderne Snit paa hendes Spencer og Keiſekappe. Vi ſkulle ſnart ſaa Alt i Orden, og Louiſe vil have godt af at have Dig hos ſig igjen, kjære Anna!“

„Hvor er da Louiſe, kjære Tante?“ ſpurgte Anna, forundret over ikke at have truffet hende ved ſin Ankomſt.

„Du ſaar hende ſnart at ſe, kjære Barn“, ſagde Onkel Roſs og blinkede til ſin Kone. „Kom, vi ville ſætte os her ved Vinduet, ſaa ſkulle vi ſnart ſaa hende og Georg at ſe.“

Anna ſatte ſig ved Vinduet paa ſin Onkels Skjød. „Der er de!“ raabte han. „Se, Anna, de vilde overrasſe Dig;“ og da Anna ſaa ud, kjørte Georg

og Louise forbi i en liden lav Bogn med to smaa, smukke Heste, der havde et skjønt, blaat Sæletøi med Sølvzirater.

„Nu Anna, hvad synes Du om dette?“ spurgte Dnfelen. „Denne smukke Bogn har Mr. Hodge foræret dem, og Georg skal ogsaa kjøre Dig i den, min egen Anna!“

Anna sagde, at hun aldrig havde seet saa smuk en liden Bogn og bad om Tilbedelse til at gaa ned til Georg og Louise, der vinkede paa hende. Da hun var kommet ned, sagde Georg, at Louise skulde stige ud og lade Anna komme ind i Bognen; men Louise vilde ikke og sagde, at der var jo Plads for dem begge, naar hun trykkede sig tæt hen til Georg. Derimod protesterede Georg høit og lydelig; han sagde, at Bognen var hans, og han kunde bestemme, hvem der skulde sidde i den. Herover kom de nu i en lang Trætte, og de sagde hinanden flere haarde og uvenlige Ord end Anna havde hørt den hele Tid, hun havde været hos Dnfel Murray. Tilfids maatte Louise give efter og lade Georg kjøre Anna til et bestemt Sted i Parken og tilbage igjen, hoorpaa Louise atter skulde komme op i Bognen. Og nu gif det afsted i den nydelige, lette Bogn, og de smaa Heste vare saa vel dresfere, at de i deres hurtige Løb dog stedse holdt Stridt med hinanden, og en nydelig klædt Jockey (: Staldknægt) fulgte efter dem tilhest.

„Vi! nu skulle vi spille Louise et godt Puds“, sagde Georg, da han blev Porten var, der førte ud paa Landeveien udenfor Parken. Han raabte til sin Jockey, at han skulde aabne Porten og kjørte ud. Anna gjorde ham Forestillinger herimod og foreholdt ham, at han jo ikke holdt sit Ord; men Georg lo kun og kjørte desto hurtigere. Da de kom forbi en Bening af Veien, saa Anna med Forundring, at Blaffen græssede i god

No et lidet Stykke derfra, medens Wilhelm Graham laa ved Siden i Græsset. „Jy, hvad er det for et usselt, magert Dg“, sagde Georg, idet han strammede Tømmerne og lod sine Heste gaa i Stridt, „og hvad er det for en liden Regle, som ligger der? jeg tror, det er en af de Landstrygere, som Mr. Hodge klager over, eller en af de Wildthve, der stjæle hans Haver.“

„Nei, nei“, raabte Anna, „det er det ikke, slet ikke, jeg kjender ham jo;“ men Georg hørte, som sædvanlig, ikke paa hende, men raabte: „hør engang, Du lille Spidsbub, hvad gjør Du her? ligger Du paa Lur forat stjæle?“ Han havde hørt Mr. Hodge tiltale nogle Dreng saaledes for et Par Dage siden.

„Men Georg, Georg da“, raabte Anna, idet hun forsøgte at faa ham til at tie, „hvorledes kan Du snakke saaledes? Det er jo Wilhelm Graham. Hvor kan Du være saa uretfærdig? Han vilde for Alt i Verden ikke stjæle. Lad mig komme ud, jeg maa tale med Wilhelm.“

„Hvad Anna? vil Du tale med denne gemene Dreng? Nei, naar Du nu igjen kommer til os, maa Du forglemme, at Du nogenstunde har kjendt saadanne Folk.“ Derpaa vendte Georg og kjørte tilbage til Parken, medens Anna saa sig om efter stakkels Wilhelm, der ikke havde rørt sig fra Stedet eller talt et Ord, men nu stirrede efter hende.

Da de kom tilbage, stændte Louise atter paa Georg, fordi han ikke havde holdt Ord, og efterat han derpaa havde kjørt hende et lidet Stykke, besluttede de, at de nu skulde gaa ind med Anna en Stund for at høre, hvorledes det var gaaet hende i Præstegaarden; men af Alt, hvad Anna fortalte, lo Louise og Georg. „Du stakkels Anna“, sagde Georg, „altsaa har Du tilbragt et halvt Aar med at bede, synge Psalmer, læse høit for gamle blinde

Roner, lære skidne, faderløse Børn at stave, vasse Thekopper og stoppe Fætter Kenneths Strømper. Af Du arme Anna, hvor jeg beklager Dig! Naa, dette er nu forbi, og vi ville nu atter være ligesaa lystige som før, og jeg skal ogsaa føre Dig i min Vogn, saa ofte Du vil, for at trøste Dig og saa Dig til at glemme din halvaarige Glendighed."

"Kom nu med", sagde Louise, saa skal jeg vise Dig de Klæder, Mama har kjøbt til Dig. Jeg frygter rigtignok for, at de ere vel korte, da Du har været saa meget, men de vilde dog klæde Dig meget godt, og naar Du nu kommer tilbage til os, skal Du aflægge din Sørgedragt. Afstille Damer og Børn spise Middag her idag, og Du ved, at naar vi have druffet The, skal Du offentlig erklære, hvor Du vil opholde Dig i Fremtiden; naar saa din andægtige Mr. Onkel er reist, ende vi Dagen med et lidet Bal. Mr. Godge har ret gjort sig Umage med at saa det istand; han har ingen Børn selv, men Mama siger, at han saa gjerne vilde have Børn, og at han har en særdeles Kjærlighed til os. Men kom, kom nu!" Og dermed sloi Louise afsted og drog Anna med sig til sin Moders Værelse, hvor der laa en Mængde Klæder, og hvor Mrs. Kofs's Pige stod færdig til at klæde Børnene paa. Derpaa kom Tanten, og nu blev der en Proberer og Frijerer og Krøllen og Pynnten i mere end to Timer, indtil endelig Tante Kofs udbrod: "Anna er dog blevet meget smukkere end før og i det Hele taget mindre klobset, end man skulde tro." Under Paaklædningen løb Louise idelig til Binduet forat se de Gæster, der kom kjørende; nogle lo hun ad, andre roste hun.

Til sidst gik Mrs. Kofs og begge Smaapigerne ned i Selstabsalen, hvor de fandt en stor Forsamling af Herrer,

Damer og Børn. Tante Kofs og begge Pigerne bleve forestillede for Gæsterne; derpaa satte man sig meget høitidelig ned og begyndte en Samtale. Nogle af Børnene saa just ikke meget alvorlig ud og syntes gjerne at ville stifte et nærmere Bekjendtskab; men Anna erindrede, at Tante Kofs stedse havde advaret hende og Louise for strax at gjøre Bekjendtskab med Børn, før man vidste, hvem de vare; og omendstjont Onkel Murray havde lært hende at elske Alle og gjerne at gjengælde enhver Venlighed, saa sølte hun sig dog i dette Selstab ligesom tvungen til her at adlyde Tante Kofs.

Efter Middagsmaaltidet fik Børnene Tilladelse til at gaa ud i Parken forat se Georgs smukke Vogn; da fortalte han og Louise, hvilket Valg der forestod Anna i Eftermiddag; de lo høit, naar de talte om hendes Onkel Murray og sagde, det var dog latterligt, at han blev her, thi Ingen vilde kunne bære sig for at le, naar han maatte trække afsted alene. Nogle af Drengene sagde, at de vilde ikke le derover, det vilde gjøre dem ondt for Pastor Murray. "Hvad, gjøre Eder ondt!" sagde Georg; "vil det gjøre Eder ondt, at Anna ikke kommer til at tilbringe hele sit Liv med at synge Psalmer og stoppe Strømper?" Derover lo de fleste Børn, men Anna tænkte i sit Hjerte, at hun dog meget heller vilde blive hos Onkel Murray og Tante og Kenneth, hvor Alle elskede hverandre og vare venlige mod hverandre, end ho i et Hus, om det end var nok saa skjont og elegant, hvor man sandt Fornoielse i at udle og spotte de Menneſter, hun elskede høiest. Og da hun nu saa paa Georg, hvorledes han stod der med Tømmerne til sine skjonne Heste i Haanden og førte saadant haanligt Snak, sølte hun, at hun dog meget heller vilde synge gode Sange med Kenneth paa Høien, ja endog sidde

ene i Tante Murrays Dagligstue og stoppe hans Strømper og derhos tænke paa, hvor taknemmelig og venlig han var mod hende derfor, end fjøre hele Dagen i Georgs Vogn.

Endelig havde man druffet The, og Mr. Murray sagde, at han nu maatte tænke paa Hjemrejsen. Onkel Ross havde været meget artig mod ham, fordi han var vis paa at beholde Anna hos sig og derfor havde ondt af ham; han satte sin Stol ved Siden af hans og sagde: „Vi ville nu begge tale et Par Ord til Anna og derpaa opfordre hende til at erklære, hos hvem af os hun vil have sit fremtigit Hjem.“ Anna sad ligeoverfor sine Onkler; Tante Ross sad ved Siden af hende og hvistede: „Tal ikke uhosfligt eller uenligt til din Onkel Murray, kjære Barn!“ Alle de øvrige Herrer, Damer og Børn sad eller stode rundt omkring og ventede med spændt Opmærksomhed paa Udfaldet.

Onkel Ross tog først Ordet: „Min kjære Anna! Dine Forældre have i deres Testamente bestemt, at det skulde staa Dig frit for selv at vælge dit Opholdssted; de forordnede, at Du først skulde tilbringe et halvt Aar hos mig, derpaa et halvt Aar hos din Onkel, Pastor Murray, og ved Slutningen af dette Aar skulde Du bestemme, hos hvem Du for stedse vilde blive. Du er nu ti Aar gammel og mangler ikke Forstand; jeg er derfor overbevist om, at Du vil indse, at Du i mit Hus vil have langt større Fordele end de, din Onkel Murray kan tilbyde Dig. Jeg erklærer desuden for denne Forsamling, og jeg, hvis Du vil blive hos mig, vil efterlade Dig en lige saa stor Arv som Louise; og Du ved jo, Anna, at jeg stedse har elsket Dig som en Fader.“ Her taug Mr. Ross og saa paa Mr. Murray, der strax vendte sig til Anna og sagde: „Derfor Du væl-

ger at blive hos mig, kjære Anna, saa maa jeg sige Dig ligeud, at Du maa opgive mange verdslige Fordele. Jeg kan slet ingen Formue tilbyde Dig. Men betænk Anna, hvad kunde det hjælpe Dig, om Du vandt den hele Verden og tog Stæde paa din Sjæl? Du ved selv, i hvilket Hus, din Sjæls Frelse er Hovedsagen. Tænk paa, kjære Barn, hvad dine Forældre vilde raade Dig, hvis de vare nærværende; tænk paa, hvad din kjære Moder sagde Dig, da hun tog Afsted med Dig. Jeg vil Intet mere sige, Du ved, hvor inderlig din Tante og jeg og vi Alle elste Dig, hvor hjertelig glade vi vilde være, hvis Du vilde blive hos os. Overvei alt dette i dit Hjerte, mit kjære Barn, og tag saa en Beslutning.“

„Jeg har allerede taget min Beslutning“, sagde Anna, idet hun stod op og kastede sig til Onkel Murrays Bryst. „Jeg vil aldrig forlade Dig, kjære Onkel; Du skal lære mig, Du har allerede lært mig, hvad jeg skal gjøre for engang at gjenslute min egen kjære, kjære Mama. Jeg vil blive hos Dig, Onkel Murray!“ „Anna, Anna, hvad gjør Du? Tænk dog, for Du taler!“ raabte Onkel Ross og greb hendes Arm forat trække hende bort

„Nei, nei,“ sagde Onkel Murray, idet han trykkede hende fast til Hjerter, „nu slipper jeg ikke mit kjære Barn mere.“

„Gr. Pastor, hvor kan De være saa daarlig og egenkjerlig!“ raabte Onkel Ross i en saa lidensfabelig Tone, at Anna trykkede sig endnu tættere ind til Onkel Murray. „De ved, at De ikke kan efterlade Barnet en Skilling. Dør De imorgen, saa ere Deres egne Børn Tiggere, og Anna maa da alligevel komme til mig. Overlad os Barnet!“

„Nei, jeg overlader ikke mit kjære, dyrebare Barn til Nogen“, svarede On-

fel Murray sagtmodig. „Bort Liv, Mr. Kofs, staar i Guds Haand; vi skulle kun bestille os paa at handle efter Guds Villie i den nærværende Tid og overlade Fremtiden til ham.“

Nu tog Mr. Hodge Onkel Kofs tilside og talte om, at han siden kunde anlægge Proces; Mr. Kofs blev da roligere og sagde: „De har Ret, Hodge, Domstolen skal bringe denne Sag i Orden!“

Mrs Kofs derimod vidste, at Mr. Hodge blot havde sagt dette for at berolige Mr. Kofs, og at ingen Domstol kunde omstøde Forældres Villie med Hensyn til en saadan Sag; hun forsøgte derfor at anvende mildere Midler.

„Min kjære Mr. Murray“, sagde hun og saa venlig paa ham, „jeg maa næsten tro, at det, De for sagde, ikke er Deres alvorlige Mening!“

„Det er mit fulde Alvor, Mrs. Kofs!“

„Men betænk dog, hvad der er fordelagtigt for Barnet!“

„Det betænker jeg just; hendes Sjæls Frelse er hendes største Fordel.“

„Vah! det er ikke andet end skinhellige Talemaader“, svarede Mrs. Kofs ganske ærgerlig; men hun fattede sig strax igjen og tilfoiede: „idetmindst er det kun som Præst, at De taler saaledes; i Deres Samvittighed maa De dog være overbevist om, at det er fordelagtigere for Anna at være hos os.“

„Og i hvilken Henseende, Mrs. Kofs?“ spurgte Mr. Murray, da han saa, at hele Selskabet, undtagen Onkel Kofs og Mr. Hodge, lyttede paa dem.

„Hvorledes, Hr. Pastor? Kan De endnu spørge herom? Enhver kan jo forstaa, hvad jeg mener. Med Hensyn til Opdragelse, sin Dannelse, Fornuue, Forbindelser, i Alt vil hun have de største Fordele hos os.“

„Men hvorledes ser det ud med det

som Herren kalder det Ene Fornødne?“

svarede Mr. Murray venlig. Derpaa vendte han sig til Anna, som endnu holdt ham fast omshynget, og sagde: „Nu, kjære Anna, maa vi reise; tag nu Afsked med dine Slægtninger.“

Georg og Louise vare ganske bedøvede af det, som var passeret, og da Anna vilde tage Afsked med dem, vendte de sig bort fra hende uden at sige et Ord. Men da hun havde forladt Bærelset med sin Onkel, syntes de at komme til sig selv igjen, og de lob ned af Trappen efterfulgte af nogle af de andre Børn. Georg greb fat i Annas Kjole og sagde: „Hr. Pastor, Anna har blot spøget med Dem, det er ikke hendes Mening at følge med Dem. Kom, Anna!“

„Nei, nei, Georg, jeg spøgte ikke“, raabte Anna høit. „Lev vel, kjære Georg!“ og hun holdt sig fast ved sin Onkels Arm.

„Naa, saa gaa da, Fruen Anna, og stop Stromper Deres hele Levetid“, sagde Georg hidsig. „Johan! er Præstens gamle Stramlevogn færdig? — de ville reise.“

Den gamle Vogn stod snart for Døren. Tjenerne havde ikke tilbudt Rudsten at komme ind eller givet ham Foder til Hestene, men havde ladet ham selv skaffe sig noget saa godt, han kunde, og nu syntes de hovmodige Tjenere ikke at have lyst til at aabne Vogn døren for dem, medens Georg gjorde sig lystig over den „flodsede Maskine af en Vogn“. Da sprang nogle af Børnene hen, lukkede Vogn døren op, rakte derpaa Anna Haanden og sagde: „Du har gjort et godt Balg!“ derhos saa de med Ugtelse paa Mr. Murray, der venligt rakte dem Haanden, og derpaa hjorte Vognen langsomt ud gjennem Porten.

Anna sølte sig meget lykkelig nu, da hun vidste sig i Sikkerhed og var alene

med Onkel Murray; hun omfavnede ham, og han kyssede og velsignede hende og saa saa venlig og lykkelig ud, at han forekom hende som en Engel i Sammenligning med de brede, lidenskabelige Ansigter, som hun nys havde forladt, og han var hende nu endnu kjerere end for. Da de kom ud paa Landeveien, sprængte Wilhelm affted paa Blakken, saa hun snart tabte ham affsne. Omtrent fem Minutter efter, da Vognen kom forbi den første Hoi, flammede en klar Ild op paa dens Top; et Stykke længere hen, paa næste Hoi, blusede en lignende, og saaledes brændte der Baal paa flere Hoie i Reiningen mod Daluthen. Dette havde Kenneth aftalt med Wilhelm, for at man i Præstegaarden saa snart som muligt kunde saa vide, at Anna kom tilbage, og Wilhelm havde faaet nogle Drengene, som han kjendte, til at samle tørre Kviste paa Hoiene og sætte dem i Brand paa et Vink af ham.

Nu travede Hestene hurtigt hjemad. Onkelen var undervejs saa hjertelig og kjerlig mod Anna, at hun aldrig i sit Liv havde følt sig saa lykkelig. En halv Fjerdingvei fra Præstegaarden traf de Tanten, Kenneth, Norman og de Smaa, og inderlig glædeligt var Gjensynet,

thi Kenneths Dine vare fulde af Taa- rer, og han talde ikke et Ord. Da de kom igjennem Landsbyen, sad gamle Jeanette Keay udenfor sin Gadedør for atter at høre Annas kjære Stemme, og mange Børn stode paa Gaden for at se den kjære Anna, som havde givet Slip paa Verden og valgt den bedste Del, og Alle vare venlige og kjerlige mod hende. Da de nu traadte ind i Huset, blev der Glæde hos Manny og Watty, der sagde, at de havde været visse paa, at Anna vilde komme igjen. Af hvor yndigt klang for Anna den Aftenpsalme, hun sang med sine Kjære! Men endnu skjønnere klang det for hende, da hendes kjære Onkel i sin Bøn takkede Gud for, at han havde styret hans kjære Barns Hjerte til den Beslutning at blive hos dem.

Næste Søndag aflagde Tante Murray og Anna Sørgedragten; thi Tanten sagde, at hun og hendes Mand havde nu faaet en Datter igjen i Mariæ Sted, og den lille forældreløse Anna havde faaet Forældre og Brødre. Men Tante Murray talte dog endnu ofte om sin kjære lille Marie, og Anna talte ogsaa ofte om sin kjære Mama, der laa langt, langt borte fra hende ved Waterloo.

Tabent Brev til Hr. Kristoffer Brun.*)

(Fra P. W. K. Bødman, Sognepr. til Skovest.)

Uagtet jeg ganske godt kjender Dem, idet jeg flere Gange har været Deres Tilhører og med Opmærksomhed har læst det meste af, hvad De har skrevet og talt, og De derved har øvet en ikke saa ringe Indflydelse paa min Livsudvikling

og paa et enkelt Punkt snart kunde faaet en endnu større, saa ved jeg dog vist, at De neppe kjender mig af Navn. Naar jeg alligevel nævner mit Navn, er det kun for ikke anonymt at henvende mig til navngivne Mand.

*) Efter „Morgenbladet“. Hr. Bruuns strenge Bedømmelse af Kristensamfundet og Theologerene i Norge antages bekendt for Læserne, da vore Ugeblade have leberet større eller mindre Udbrag af hans Foredrag. Hvad der gjenmæles fra den anden Side, ser man ikke saa ofte gjengivet her; vi har derfor indtaget dette Brev, som isøvrigt vil tale for sig selv. Red.

Ogsaa jeg har enkelte Bemærkninger at gjøre i Anledning af Deres Foredrag om Theologerne og skal strax bemærke, at jeg henholder mig til „Mrgbl.s“ Referat, som jeg antager er nogenlunde korrekt.

Men først et Ord om Deres seneste Optræden i Almindelighed.

Vi Præster ligger nu for Tiden under en mangfoldig Tugt. Navnlig er det den vantro Retning i vort Land, der tager fat paa os med Spot og Anklager, baade Dagspressen med „Dagbladet“ og „Verdens Gang“ i Spidsen, og Digtterne med Bjørnson og Kielland som Formænd, og Videnstabsmændene af den Retning, der grupperer sig om „nyt norsk Tidsskrift“. Jeg beklager mig ikke over dette. Evertimod er det mig stundom en Glæde, at denne Retnings Had mod Kristus vender sig mod os, det er mig en Støtte for min Overbevisning om at staa paa Kristi Sandheds Grund og kæmpe hans Kamp for hans Riges Komme. Gjorde vi ikke det, vilde nok Kristushaderne ikke rette sine Vaaben saa meget mod os. Denne Tugt kan derfor glæde mig, fordi den lader mig føle en liden Smag af den Ting at bære Kristi Forsmædelse, og jeg arbejder paa at lade den saa drive mig nærmere ind til Herren, saa jeg kan „rose mig of Trængslerne.“ Men jeg talter ikke dem, der tugte, for Tugten; thi der ligger ikke Kjærlighed til Grund for den, hverken til Herren eller til os. — Anderledes er det, naar De, Hr. Bruun, nu spinger Tugtens Svøbe over os; jeg vil kunne takke Dem for Tugten, fordi der som en varmende Understrøm gaar igjennem Dem en inderlig Kjærlighed til Herren, der maa glæde og varme hvert Hjerte, der selv elsker Herren, og fordi jeg derfor ved, at De elsker os og i Grunden mener det godt for os, om De end farer noget

haardhændt frem mod os. Netop derfor vil jeg sige Dem et Ord om denne Deres Tugt mod os: jeg beder Dem, vogt Dem for Bitterheden, Uretfærdigheden og Overdrivelsen, og det ikke for Deres Skyld, men for vor Skyld; thi dette svækker Tugtens Magt, og den rammer ikke, da vi faar Paastud at krybe bagom; og jeg tænker, De ogsaa ved det, at vort syndige Hjerte er tilbøieligt til dette. Men jeg vil her ikke tale hverken om Prutningen paa Betalingen eller om Uretfærdigheden mod „Benstre“, herom er der talt til Dem fra andre Kanter; jeg tror, De har overdrevet disse Ting og deri, som De selv siger, gjort Dem skyldig i en Feil. Men en anden Ting. Man kunde nemt svare Dem: „Bruun, De er jo theologisk Kandidat, gaa ind i Præsteembedet og vis os praktisk, hvorledes de Idealer skal gennemføres, som De stiller op for os.“ Saaledes vil jeg ikke svare Dem; jeg ved, De kan ikke for Deres Samvittighed gjøre det, og jeg respektterer, at De ikke kan det; og jeg vilde ikke engang ønske, at De gjorde det; thi vi trænger til Dem, just som De staar der, fri for alle de mangfoldige Ting, der under Præsteembedets daglige Gjøremaal saa let vil fordunkle Gjerningens Ideal, for at De skal kunne formaa at holde Idealets Speil ret klart frem for os. Og det ved jeg, om De vilde lade Dem forlede til at prøve paa at vise Deres fremstillede Ideal i Praxis, saa vilde De vistnok blive en dygtigere Præst end de fleste, men for den Gjerning, De nu øver, at pudse Idealets Speil blankt for os, vilde De være tabt; De vilde faa mere end nok at gjøre med at pudse det blankt for Dem selv og holde det frit for Hverdagslivets Støv. Jeg har ogsaa havt mine Idealer for Præstegjerningen, har dem vel ogsaa endnu i stor Skønlighed og stræber og strider for ved Guds

Naade at sætte dem i Verk; og jeg mærker, det har ikke gjort galt at faa dem pudset op ved Deres Tale. Derfor vil jeg gjerne have Dem der, De staar. Men De ved selv, at der er en stor Forskjel paa at fremstille Idealerne og sætte dem i Verk, og det vil jeg, De skal mindes, naar De opstiller Idealerne for os, ikke forat slaa af paa dem, men forat værne Dem selv for at blive bitter, naar De ser, vi ikke har syldestgjort dem, og for at De ikke skal gjøre vore Synder i Gjærningen saa store og tunge, som muligt, men toertimod i Grindringen baade om vor og Deres egen Skrobelighed at undskyldte, hvad der kan undskyldes og dække over, hvad der ikke behøver at fremdrages, uden at De dog behøver at slaa det Ringeste af paa, hvad der staar for Dem som Gjærningens Ideal.

Nu har De i Deres sidste Foredrag gaaet stærkt irette med os Theologer og særlig da med dem, som De karakteriserer som „de ortodoxe Herrer“, og som hvis Hovedsæde De nævner Ugeskriftet. Det synes mig, at det her ikke saa lidet brister Dem paa Retfærdighed, og lad mig sige — Ydmyghed. Som deres Hovedseil nævner De, at „de ere saa forstrækkelig fuldfærdige, disse ortodoxe Herrer; i Tillid til sit ortodoxe System, svarer de glat væk paa alle Spørgsmaal baade i Himmelen og paa Jorden. Nu vil jeg ikke negte, at der visjelig kan passe, der er ogsaa blandt dem saadanne, der mene at have slugt al Visdom og ikke have mere igjen at lære; men dette er ikke bare Theologernes Særmerke; Saadanne findes blandt alle Stænder og Retninger, og jeg tror ikke, der findes mindst blandt Folkehøjskoleleverne og særlig de yngre Folkehøjskolelærere saadanne, der i Tillid til det Besle, de har lært paa Folkehøjskolen, glat væk svarer

paa alle Spørgsmaal baade i Himmelen og paa Jorden, særlig da de sidste. Men saavidt jeg har forstaaet Dem, er det ikke Dumhovederne blandt de ortodoxe Theologer, De snerter, men særlig de dygtigste; De nævner jo Ugeskriftet. Nu vil jeg medgive det, at det ikke ofte brister Ugeskriftet paa Svar i de Spørgsmaal, de har taget sig for at behandle; jeg tror heller ikke, det vil brikte dem paa Svar ligeoverfor Deres sidste Foredrag; men det har aldrig faldt mig ind, at det kom deraf, at de har tænkt lidet og forstaaet lidet af den Sag, hvorum de udtalte sig; men toertimod, at de forstaa meget deraf og har tænkt mere derover, end de fleste Andre. Nu har det stundom hændt ogsaa mig, at jeg har sagt Svar paa dette eller hint Spørgsmaal og tænkt derover og arbeidet med det ikke saa lidet, og jeg faar gjøre Deres Ord til mine: „tufs, nok har det gaaet“; det har været saare utilfredsstillende Løsninger, jeg har faaet; saa, hvis det skal være et uforgribeligt Kjendemerke paa en ortodox Theolog, at han skal være færdig med Løsningen af alle Spørgsmaal, saa er ialfald jeg ingen ortodox Theolog. Men naar det saa har hændt mig, at „Ugeskriftet“ eller en anden god Skribent har temmelig glat svaret paa et Spørgsmaal, som jeg kanske længe har arbeidet med, saa har det aldrig faldt mig ind, at det kom deraf, at de Folk har tænkt mindre over og daarligere forstaaet Spørgsmaalet end jeg, og at Grunden, hvorfor jeg ikke kan svare saa glat, er, at jeg har tænkt mere end de. Og saa bebrejder De „Ugeskriftet“, at de Svar, som de let og glat afgiver paa de nyere Spørgsmaal, ikke er lidet mindre tilfredsstillende og paalidelige end der, hvor de har 2 Aarhundrederes Tankearbejde i Ryggen. Hvis rimeligt. Det vil vel gaa Enhver saa, ogsaa dem, at de vil kunne give et langt

bedre og paalideligere Svar der, hvor de kan støtte sig til Andres dngtige Tankearbejde, end der, hvor de skal bryde nye Baner, give Grundtanterne; der vil blive meget, som ikke er paalideligt. Men skal man derfor ikke svare paa saadanne Spørgsmaal? Det er jo netop det, De hebreider Theologerne, at de ikke gaar ind i de nyere Spørgsmaal; men skal de der give Svar, saa maa de vel give det efter sit eget Skjøn og saa godt de kan, saa faar man derom videre forhandle, og kan nogen give klarere Svar og en bedre Løsning, saa er det vist ikke „Ugeskriftet“ imod. Thi det anser sig visstelig ikke ufeilbart. Derimod er der et Sted i Deres Foredrag, hvori De ligeoverfor „Ugeskriftet“ næsten synes at streife ind paa Ufeilbarhed. Det er der, hvor De taler om dets Kamp mod Fritænkeriet. Først paastaar De, at „Ugeskriftet“ er sine fritænkeriske Modstandere underlegent i Tankedngtighed; nu ja, saadant kan siges: det kan vel forekomme Dem at være saa, men det er ikke sikkert, at det er saa. Det forundrede mig at se dette; thi mig har det netop forekommet, at det var sine Modstandere saa overlegent i Tankedngtighed; det kan vel muligens komme af vor forskellige Sympathi. Men det skulde være interessant at saa vide, i hvilken af dets mange Fejder denne „Ugeskriftets“ Underlegenhed jærlig kommer frem. Er det dets bekjendte Artikler mod G. Brandes, som er saa underlegne? Eller er det i Fejden mod Bjørnson, at denne har vist saadan overlegen Tankedngtighed? Eller er det maaste i den sidste Skrivtvejel med „Dagbladet“ om Dodsstraffen, at dette Blad har vist sig at staa over „Ugeskriftet“ i „intellektuel Høide?“ En endnu mere exakt Dom fælder De over „Ugeskriftet“, naar De saa siger: „Overalt, hvor Kampen ikke dreier sig om selve Kristen-

troen, men om et eller andet Tidsspørgsmaal, som er sat i nærmere eller fjernere Sammenhæng dermed, saa er det et ganske almindeligt Syn at se, at Fritænkerne have Ret og Kristendommens Forsvarere Uret, og det er ikke noget behageligt Syn.“ Hvad vil dette sige, at Fritænkerne har Ret og Kristendommens Forsvarere Uret i saadanne Spørgsmaal? Det vil sige det, at Fritænkerne er enige med Kristoffer Bruun og Kristendommens Forsvarere uenige med ham, eller rettere, at Kristoffer Bruun er enig med Fritænkerne og uenig med Kristendommens Forsvarer, og det er sandt, det er ikke noget behageligt Syn. Og de orthodoxe Theologer i Ugeskriftet kan med ligesaa stor Ret vende Sagen om og sige til Dem: „Det er dog sørgeligt, at Kristoffer Bruun, som ved sin djærve Optræden mod Bjørnson og andre Fritænkere dog har vist, at han vil staa paa Herrens Side i vor store Kamp, skal stille sig paa Fritænkerens Side og løbe deres Grinder, naar Kampen staaar om en Sag, som ikke vedrører Kristendommen selv, men dog staaar i en nærmere eller fjernere Sammenhæng med den.“ Deres Dom er vel heller ikke ufeilbar i disse Spørgsmaal, og De vil da vel ikke begrunde de orthodoxe Theologers Syns Synlighed derved, at det bringer til i mange saadanne Spørgsmaal at være uenig med Dem? Og De kan da vel heller ikke vente, at de orthodoxe Theologer skal erkjende sin Syn deraf, at de i disse Spørgsmaal ikke stemmer med Dem og med Fritænkerne?

Det er en forfærdelig tung Bestyldning, De retter mod de orthodoxe Theologer, naar De siger, at „de stiller sig selv og de Troende enten ligegyldige eller fiendilige ligeoverfor de større praktiske Bestræbelser og Tanker til Lindring af den almindelige Nød, for hvilke mange

af Tidens ædleste Mænd har ofret Guds og skundom Liv, og at De bryde Staven over disse Mænd og disse Bestræbelser, og at de ere fremmede for den Jld, „der driver Mænd og mængstedes ogsaa Kvinder til at undertaste sig Opofrelser for en ædel Sag, for en ædel Tanke.“ Ja, saa tung er denne Anklage, at var den sand, saa ved jeg ikke, hvor De vil hen med den Ros, De dog giver baade Pietister og Orthodore for Jver i sit Kristenskald og Dngtigthed i sin Prestegjering; thi den Kristendom og den Sjælesørgergjering, der stiller sig ligegyldig og fiendtlig ligeoverfor Bestræbelserne til Vindring af den almindelige Nød og er fremmed for den Jld, der driver Mænd til at gjøre Opofrelser for en ædel Sag, synes mig lidet værd at rose, den vilde være udtørret for Kjærlighed og Selvfornægtelse og dermed død, „som Legemet er dødt uden Aand“. Men den er ikke sand. Jeg behøver kun at pege paa hele det store Arbejde til Vindring af den almindelige Nød, som vi kalde Indremission med alle dets mange praktiske Kjærlighedsgjæringer (jeg tænker ikke paa Sægemandsvirksomheden, men paa Børneaspler, Unglingsforeninger og Fattigpleien osv.); ligeoverfor dette har dog sandelig hverken de pietistiske eller orthodore Theologer stillet sig selv og de Troende ligegyldig eller fiendtlig, og kan hævde, at den Jld, der her har dreuet til Selvopofrelse for en ædel Sag og en ædel Tanke, har været ligesaa stærk som den, der brænder baade i Dem selv og de ædle Mænd, De taler om, om den end virker mere i det Stille og taler mindre høiløyd. Nu tror jeg heller ikke, at De har ment Deres Anklage saaledes, og jeg tror, at De ialfald delvis vil indrømme, hvad jeg her har sagt; men jeg tror ogsaa at vore Grunden, hvorfor Deres Anklage har faaet den absolute Form, der har kunnet

give mig Marsag til denne Indvending, det nemlig, at De har fæstet saa skarpt og ensidigt Diet paa de Tidens Ideer, hvorfor De brænder i Jver, at De har glemte, at der ogsaa er andre praktiske Bestræbelser til Vindring af den almindelige Nød og andre ædle Ideer oppe i Tiden, for hvilke Andre kan brænde ligesaa varmt, som De for Deres. Og saa bryder De Staven over disse, som arbejder for andre Ideer end Deres, frafjender dem Bekendtskab med den Jld, som driver Mænd til at undertaste sig Opofrelser for en ædel Sag. Saa siger De: „Den menneskelige Kulturs høieste Blomst det er, tror jeg, dens ledende praktiske Ideer, og det er fra disse Ideer, at der lukkes ude.“ Ja, jeg tror ogsaa, at de ledende praktiske Ideer er den menneskelige Kulturs høieste Blomst, det vil sige, de gode og sande Ideer; men fordi den menneskelige Kultur som alt Menneskeligt formedelst Syndigheden er tveetydig, saa afføder den ikke alene gode og sande Ideer, men ogsaa onde og falske, ikke alene Idealer, men ogsaa Chimærer. Naar De siger, at „der lukkes ude fra de Ideers Tjeneste, som ere eiendommelige for vor Tid“, saa er dette ikke Sandhed, fordi om saadanne Ideer bekjæmpes, der af En er erkjendt som onde og falske, ikke Idealer, men Chimæer. Der er dog vel en anden Maade at gaa ind i en Ide end den at slutte sig til den, nemlig den at bekjæmpe den. Og sandelig tiltrænges saavel det Ene som det Andet med Tidens Ideer, og jo mere klart den menneskelige Kulturudvikling spalter sig i en antikristelig og en kristelig, des mere tiltrænges der ogsaa en alvorlig Bekjæmpelse af Tidens antikristelige Ideer. Men dette hindrer sandelig ikke, at det er Jesus Kristus, der er Menneskeslægten saandelige Leder; men denne hans Ledelse gaar til Dommen, da han skal komme og

med fuld Klarhed dømme mellem Kristendom og Antikristendom og kaste Dyret med alle dets Ideer, der læres af den falske Profet, i Søen, der brænder med Svovl og Jld. Indtil den Tid faar vi, som De siger, i Troen, ikke i Bestuelser, stirre ind i Jesu Kristi Afsyn, men der ser vi ikke alene Bisald til, men ogsaa et stærkt Mishag mod den menneskelige Kulturs Ideer, alt efter som de ere Frugter af Rjodet eller Aanden i Menneskeheden, af Guds Lands eller Mørkets Lands Gjærninger blandt os. Men derfor faar vi Alle baade De og de Orthodoxe og Pietisterne og Alle, som elsker Herren, stille os til Ideerne saaledes, som vi har seet Jesu Afsigt; vi kan se det forskjelligt, fordi vi er syndefulde, og det er kun gennem Fald og Mørke, at den Forjættelse opfyldes paa os, at Aanden skal vejlede os til al Sandhed, men derfor faar vi ikke i Kampen dømme hverandre og hverandres Syn for skarpt og for overlegent, som om der ikke var Syndens og Feilshnets Mulighed hos os. Har „Ugeskriftet“ paa sin Side gjort det, har det vist feilet; men det synes mig ogsaa, at De har feilet, naar De opstiller som en Theolog-Synd, at de ikke gaa ind paa de Tidens praktiske Ideer, som De gaar ind paa, men forholder sig bekjæmpende og afværgende ligeoverfor dem. Og det behøver sandelig heller ikke at være noget afgjørende Bevis for Ideernes Ugthed, at adle Mænd, som De kalder dem, har ofret Guds og Liv for dem; vi har vel og seet, at det kan ofres for en Chimære, for en Lagn, at to forskjellige kan ofre dette for aldeles modstridende Ideer, der vel ikke begge kan være sande. Hvilke disse Ideer ere, som De nærmest tænker paa, giver de et Bink om i de Exempler, De vælger. De nævner Kvindespørgsmaalet, Folkehøiskolespørgsmaalet og det demokratiske

Spørgsmaal. Lad os se lidt paa disse.

Det er en stjern Ide at ville hæve Kvinden til den intellektuelle og sociale Høide, som Gud har tiltænkt hende; Tidens Ide at ville gjøre hende lig Manden kan alligevel være en Chimære, hvilken De og selv baade stjønt og sandt har tilbagevist i Deres „folkkelige Grundtanter“. Men jeg tror, det er aldeles uretfærdigt, naar De siger, at de orthodoxe Theologer vil, at Kvindespørgsmaalet skal tie; jeg tror, jeg ved, at der er mange baade orthodoxe og pietistiske Theologer, som i Stilhed arbejder for dette Spørgsmaals praktiske Løsning ved at gjøre Sit til at hæve Kvinden og anvise hende Virksomhed. Jeg ved ikke, om De virkelig har faaet et saadant Svar af nogen orthodox Theolog, eller om De kun har tænkt Dem det: „Kvinden skal tie i Forsamlingen, og Kvindespørgsmaalet skal ogsaa tie.“ Mon det ikke er et Foster af Deres opstræmte Fantasi? Jeg synes Svaret lyder noget urimeligt. Saa har vi Folkehøiskolespørgsmaalet. Folkeoplysningen og Folkedannelsen er en stjern Ide, ja den synes mig at være en af Tidens stjerneste Ideer. Men derfor kan godt Folkehøiskolen være en Chimære, og En, der er inderlig greben af denne Ide, kan godt bekjæmpe Folkehøiskolen som en Chimære. Jeg siger ikke, at den er det, men den kan være det. Og jeg siger atter, det er uretfærdigt, naar De siger, at de orthodoxe Theologer stille sig selv og de Troende fremmed for denne Ide. Er der Nogen, som i de senere Aar har lidt og ofret for den menneskelige Oplysnings Sag ude paa Landsbygden, saa er det sandelig Presterne; og er der Nogen, man har at talke for, at særlig de Troende har faaet Dinene op for Oplysnings Betydning, saa er det Presterne, og de kunne fuldt vel brænde for Oplys-

ningens Ide med en ligesaa stærkt Id, som den, der besjæler Dem, om de bekæmpe den Form for dens Realisation, som kommer tilsynne i den grundtvigianste Folkehøjskole.

Dg saa det demokratiske Spørgsmaal. Folkfrihed er en sjon Ide; men derfor kan Radicalismen og Socialismen og Nihilismen altsammen være Chimærer. Dg man kan godt hylde Folkfrihedens Ide, om man end ikke kan gaa med paa Beslutningen af 9de Juni eller hylde, at „al Magt skal samles i denne Sal.“*) Nu kan jeg gjerne medgive, at det nok er muligt, at Theologerne kan have seet sig noget blind paa Radicalismens Udfeielser og, forsaavidt de befatter sig med Politit, baade selv være for konservative og søge at lede de Troende i den Retning. Jeg maa sige, det Frihedsbillede, som vore liberale Tilstande fremstille, ser ikke meget lokkende ud, det ser næsten ud til at være gaaet over fra „Frihed for Løse saabel som for Thor“ til „Frihed for Løse, men ikke for Thor“, f. Ex. paa det nys afholdt Møde paa Thoten. Dg den Pagt, Liberalismen har sluttet med Fritænkeriet, skal just heller ikke lokke meget. Men, som sagt, det er muligt, at disse Udfeielser har lukket Theologernes Dine for Nødvendigheden af Folkfriheden og bragt dem til at slaa sig til No med det Maal af Frihed, som nu forefindes hos os, og jeg vil ogsaa medgive, at dette er Synd, om det er saa;**) thi det er enhver Bildfarelse. Men Konservatismen er neppe nogen særegen Theologsynd. Dg det er heller slet ikke

sikkert, at den, der er „fædrelandsbekymret“ og derfor Atterholtsmand, derfor ikke kan hylde Folkfrihedens Ide. Jeg er bange for, at der i vor Tid er mange Liberale, der er tungne til at blive „Bagstrævere“.

Saa endnu kun Et. Naar De taler om særlige Prestesynder, sammensætter De dem i disse to: „Pietisterei og overdreven Iver for Orthodori“ Der er i vort Land nogle Theologer, der imidlertid hverken kan beskyldes for det Ene eller det Andet, det er Grundtvigianerne. Har da disse ingen særlige Prestesynder, og er det dem, vi skal stræbe at ligne? Forst har vi Folkehøjskolegrundtvigianerne med „Oplandenes Avis“s Redaktør som Hoved og „Aftlandst Tidende“s som Hale, og dernæst nogle grundtvigianste yngre Prester, om hvilke vi høre saare lidet undtagen fra politiske Møder og Valgforamlinger. Naar De har gransket efter de særlige Prestes- og Theologsynder, har De da ingen saadanne fundet hos denne Retning, eller har De kanske været blind for disse Synder, fordi de er enige med dem i Synet paa Tidens Ideer? Eller hvorledes? Det skulde da vel ikke være gaaet Dem noget i Lighed med, som De siger, det skal være gaaet os ligeoverfor det politiske Venstre, at vi tugte dets Synder, men ikke Kongemagtens, der ere vi blinde og tause? De skulde vel ikke ogsaa i Deres Tugt have ladet Dem føre vild af menneskelige Sympathier og Antipathier? Dg Answeret for dette vilde da være ligesaa stort for Dem, fordi om De ikke er Prest; De har jo dog følt Dem kaldet til at være Budsprædikant baade for Samfundet og for os; og jeg bestrider sandelig ikke Deres Kald og Ret dertil.

(* Storhingsjalen.

Red.

(** Det er selvfølgelig kun sit personlige Standpunkt Hr. B. her udtaler.

Red.

Tre Uger i Telt.

(Fra Goose River til Mouse River, D. T.)

Det er Tirsdag en vakker Septemberdag 1881. Paa Grans Prestegaard i Dakota staar en vespakket Vogn med Teltbuer paa. Ved Siden af denne staar en lettere Kjørevogn med halve Fjædre. Der er flere end Husets Folk tilstede paa Gaarden. Alle ere hysjelsatte med at lægge tilrette Proviant og Reisetoi. Nu er man snart færdig, Hestene skal spændes for, og man vil drage afsted. Men hvad skal alt dette betyde? og hvor vil man hen? Alle Tilstedeværende kaldes nu af Husbonden ind i Huset. Familiebibelen ligger opslagen paa Bordet ved Siden af nogle Forfriskninger. Det er ikke nogen Sørgefest, man er samlet til, dog afpræger der sig paa Ansigterne Bemod og Sorg. Hos En og Anden ere Vinene endog taarefyldte, idet Skilsmisssens Stund gjør Hjertet beflemt. Snart begynder man om end ikke netop med øvet, saa dog med fast og frimodig Stemme at synge Luthers herlige Salme: „Vor Gud han er saa fast en Borg“. Efterat de tre første Vers ere affungne, læses sidste Del af niende og første Del af tiende Kapitel af Lukas's Evangelium. Her høre vi, hvorledes Herren kalder Nogle til sine Arbeidere og viser dem strax, at de bør opofre sin Magelighed og Hygge og lægge Haand paa Plougen uden at se til de Ting, som ere bag dem. Dernæst udsender han To og To og minder dem om, at Høsten er stor, men Arbeiderne faa og siger: „Gaar bort, se jeg sender Eder som Lam midt iblandt Ulve“.

Efterat dette Afsnit af den hellige Skrift er oplæst, mindes de Tilstedeværende om, at Jesus er igaar og idag den

samme, han trænger endnu til Arbeidere, Høsten er stor, men hans Arbeidere, særlig paa disse Kanter, ere faa. Vi maa ikke blot bede Høstens Herre uddrive Arbeidere i sin Vingaard, men vi maa ogsaa „gaa bort“ og arbeide slittigt, medens det er Dag. Saaledes er Hensigten med denne Reise at opsoge lutheriske Kristne, som skal have nedsat sig ved den fjernliggende Mouse River og bringe dem Livsens Brød. Reiseruten tænkes lagt saaledes: først vestover til Sheyenne River omtrent 40 Mil borte til de Indvandrede der; derpaa i nordvestlig Retning langs denne Elv og forbi dens Kilder til Mouse River. Herfra er det Meningen at vende hjem igjen i sydøstlig Retning forbi Fort Totten og „Devils Lake“, hvor der ogsaa siges at være Korske. Dette vil føre os over øde og uvejsomme Marker, hvor neppe noget Spor af hvide Folk findes paa lange Strækninger. Dog bede vi, at man ikke vil være bekymret for os, som drage bort, men i troende Bøn anbefale os til ham, som er allevegne tilstede. Skulde det behage den Almægtige under denne Reise at kalde Nogen af os bort fra denne stridende Kirke, saa ville vi ved hans Raade nedlægge Vandringsstaven i den Tro, som vi have bekjendt.

Efter denne Tale hænges til Slutning dette Vers: „Og Ordet skal de lade staa og dertil Utal have, thi Gud vil selv frem med os gaa, alt med sin Mand og Gave, og tage de vort Liv, Guds, Tre, Børn og Liv, lad fare i Guds Navn, det bringer dem ei Gavn, Guds Rige vi beholde.“

Efter at nu endelig det sidste Farvel er

fagt, og man har været det sidste Haand-
tryk med de Kjære, sætter Toget sig i
Bevægelse.

Reisefølget bestaar af følgende Perso-
ner. Pastorerne D. A. Aaberg af Valle
Grand Forks Co. D. T. og B. Harstad
Mayville Trail Co. D. T., samt J.
Lommen af Decorah, Iowa, Ole E. Heg,
Blomfield D. T. og J. E. Heg, Lodi,
Wisconsin.

Ingen af os nogen Helt, men vi
ere dog vel bevæbnede. Først have vi
den hellige Bibel, dernæst Salmebøger,
Katechismer og nogle Traktater. Disse
ere vore aandelige Vaaben, som vi føle
os forvissede om hjælpe os i al Nød.
Vore legemlige Vaaben ere en „sexten-
skydende“ Winchester Rifle, et dobbelt-
løbende Haglgevær og et enkeltløbende
samt en Revolver. Disse Vaaben tæn-
kes anvendte, naar Anledning gives til
at udøve vor Ret som Herrer over Mar-
kens Dyr og Himmelens Fugle. Far-
ligere Fiender vente vi ikke at møde, be-
stemme saaledes heller ikke vore Vaaben
mod saadanne.

Samme Dags Aften, som Reisen er
tiltraadt, naa vi til de hderste Setlere
vestenfor Goose River. Medens vi i
Skumringen drage frem mod de Gaarde,
hvor vi tænke at udhvile inat, faa vi
pludselig Die paa en mærkelig Foreteelse
i den nordvestlige Horizont. Først vi-
ser det sig kun som et almindeligt Stjerne-
skud, men Bevægelsen er noget langsom-
mere. Stjernen daler heller ikke lodret
ned, men tager derimod en horizontal
Retning, medens et straalende Lyshav af
et ubeskriveligt skint Farvestjær betegner
dens Bei. Lidt efter lidt forsvinder den
dog, men længe vedvarer endnu en for-
underlig Lykning at optegne sig, hvor
den nys drog frem. Paa samme Tid
som dette var os et sjældent herligt Skue,
mindede det os om det fra Himlen

sendte Evangeliets Lys, som skal spredes
allevegne og nu ogsaa føres til de i
Bildnisset boende Landsmænd.

Længe efter at det var blevet mørkt,
naaede vi frem til Thorsten Shjeldal,
som venligen modtog og beværtede os.

Onsdagsmorgen oprinder med klart
og vakkert Veir. Før i Høst have vi
havt meget Regn, men nu ser det ud til,
at vi skulle blive begunstige af tørrere
Veir og Jøre.

Efterat vore Heste have faaet sin Por-
tion Havre, faa vi en god Frostost hos
Sheldahl, hvis Kone, en Søster af Pa-
stor Vjergo, opvarter og bespiser os alle
fem. Saaledes spare vi vor egen Pra-
viant. Skyndsomt gjøre vi os færdige,
og snart er vor lille Karavane i Bevæ-
gelse forat naa Shehennedalen i god be-
tids i Aften. Did er det omkring 25
Mile vest fra T. Sheldahl, som bor 3
a 4 Mile vest fra Goose River. En
af Følget har reist over denne Prærie
til Shehenne nogle Gange før, saa vi
ere sikre paa Retningen, endskjønt vi
endnu ingen Bei have. Et Par Mile
vest fra Sheldahl blive Sletterne mere
bolgeforinige og ujevne, og Landet stiger
nogle Fod for hver Mil. Snart finde
vi smaa Forhojninger med mere Sand
og Sten i, end vi ere vant til at se læn-
gere inde i Settlementerne. Vandre Stræk-
ninger med Slaatteland og mindre Jrd-
søer findes hist og her. I Sommer er
noget af Landet her optaget navnlig un-
der Træplantningsloven, men Største-
parten ligger uoptaget. Saadant er
Landet bestaffent hele Veien til Sheh-
enne. Man kan finde vandre Sletter og
Straaninger af rigtig godt Land, dog
bestaar Størstedelen af smaa Forhojnin-
ger med en tynd Græsdyrt og Grus
blandet i Muldjorden.

Lidt før Middag ere vi komne op paa
Veien, som fører fra Nemburg ved Goose

River til Sheyenne. Vi kjøre op paa en af de største Forhøininger for at se os lidt om. Nu befinde vi os paa et Punkt antagelig to eller tre hundrede Fod høiere end Goose River. Under vor Synskreds have vi bag os mod Nordøst, Vest og Sydøst en Del af det deilige Goose-River-Strøg i en Afstand af fra 10 til 25 Mile for os. Længst borte sees Skoven kun som en mørk Rand i Horisonten. Ved Hjælp af Rifferten se vi tydeligt Huse, Hvedestakke, Halmstakke samt ploiede og uploiede Uger i Mængde bortover de smilende Sletter. Nu maa vi sige alt dette Farvel for nogle Uger. Saa kjøre vi afsted og ere snart ved en liden Bæk, som nogle Indvandrerer til Sheyennedalen i Sommer gav Navnet „Grandebækken“.

Til Middags spinge vi lidt af Veien hen til et lidet „Kjærn“. Her skal vi for første Gang nyde af vor egen Mad i eget Kjøkken og egen Spisestue, som er noksaa rummelige og i god Orden.

Vi have en slikt Køl, som er villig til at paatage sig Kjøkkenarbeidet. Nogle Skridt bagensfor Proviantvognen spades op et Par Græstorver. I dette Hul ryger og brænder strax en god Fild. Kort efter staar Kjødgryden, Vandspandet og Kaffeanden kogende paa Gløderne.

I den bagerste Ende af Vognfarmen staar Proviantkassen; stor og vel fyldt er den ogsaa. Den er delt i flere Rum. Hele Bagsiden dannes af et Laag, som er fæstet til Kasse's Bund ved Dørhængsler, men overst ved en Hæspe og Krog. Her er ogsaa ved Hjælp af et Stykke Læder fæstet en Træfod, som hænger og dangler løs, naar Laaget er lukket, men naar der vanter Mad, da slaaes Laaget ned, og Træfoden holder da dette oppe, saa det danner et Bord. Indenfor er en Afdeling med Hylde, som danner et Skab for vore Knive og

Gafler, Tintallerener og Kopper, „Baking Powder“,*) tørkede Æbler, Havregryn, Kaffe og Sukker, Kander og Gryder o. s. v.

Noget have vi alle at bestille. To have at passe sine Heste. Her maa disse lære at æde sin Havre ud af Poser, der ere dannede som Mundkurve og hænges paa Hovedet, for at ikke Havren skal spildes. To andre have taget sine Geværer for at prøve sig paa de Vender, som fylde Kjøret, men Kogningen giver dog det meste Arbeide. En af Skytterne havde nær mistet sin Middag, idet han var ivrigt beskæftiget med at krybe i Græsset omkring „Laten“ for at skyde Vender. En af disse fik han ogsaa. Om Formiddagen havde vi studt to Præriehøns og havde nu altsaa tre Skytter Wildt.

Genimod Afrienen nærme vi os Sheyenne-Floden. En, som ikke har været der før, spejder omkring sig og venter at se Skoven ved Sheyenne i lang Frafstand. Thi saaledes pleie alle Elvedrag i Ned Riverdalen vise sig paa langt Hold; men saa langt mod Nordvest er dette ikke Tilfældet med Sheyenne.

Medens man strider fremad paa hin netop beskrevne bølgeformige Prærie og undres over, hvor langt det dog maa være til Sheyenne, befinder man sig pludselig paa Strænten af en dyb Dal, i hvis Bund en Elv med et Skoobelte paa begge Sider snor sig i mange Bugtninger Sydover. Paa Vestsiden er Landet af omtrent samme Høide og Bestaffenhed som paa Østsiden; kun er der en 10 a 12 Mile vest for Sheyenne et Par større runde Ruter, som man ser lang Wei. Paa den største af disse skal en gammel Indianerhøvding's Ben ligge

*) Formentlig et Soda-Præparat, hvormed man sætter „Gang“ i Bisfitt-Deigen.

begravede. En Nysetler ved Shehenne besteg i Sommer hin Forhøining og vilde grave den Gamle op igjen, men han fandt kun Støv — ikke Guld.

Shehennedalen er omtrent 250 Fod dyb og fra en til to Mile bred med ganske bratte og lige høie Bakker paa begge Sider.

Vi dele os, idet den ene Vogn følger Veien til Omund Opheim, som bor paa Section 12, Township 146, Range 58 omtrent 40 Mile nordenfor Valley City, hvor nordre Stillehavsbanen anden Gang gaar over Shehenne. Den anden Vogn kjører en Venvei for at naa til Johannes E. Dvale et Par Mil nordenfor Opheim.

Budstikke maa sendes ud ikveld og imorgen tidligt om, at der skal holdes Gudstjeneste hos J. Dvale imorgen Formiddag.

Lidt før Tusmørket naa vi frem og blive venligt modtagne og bevertede.

Her nede i Dalen bor en hel Del Norske i et svært langt og smalt Settlement. I Sommer har dog Mange taget Land oppe paa Prærien, hvor Landet dog vistnok ikke er fuldt saa godt som nede i Dalen.

Efter at have tilbragt en hyggelig Aften med Samtaler om forskjellige Ting holdes Andagt; vi gaa til Hvile og ligge snart i Søvnens Arme.

Torsdag den 29de September er det mørkt Veir. Noget har det nok regnet inat, og mere faar vi vist idag. Skal det blive meget af dette, saa bliver det ikke godt at vandre i ufsjendte, ubeboede og vilde Egne og kun have et tyndt Telt til Beskyttelse mod Regn og Kulde; dog ingen Betyrninger! Naar man ikke er altsor omsindet, saa gaar det nok an.

Ved Klokken 10 har det regnet noget. Alligevel begynder man at samles her paa Dvale til Gudstjeneste. Paa disse

Kanter er Herrens Ord dyrt i Landet, og Nybyggernes Stræv under uvante Forhold gjør dem ofte hungrige efter Livsens Brod og Ordets usforfælte Mælk, som dog tilslut er den bedste Erstatning og Hjælp under alstens Savn og Møie.

Pastor Abberg prædikede over Epistelen paa 11te Sønd. eft. Trinitatis, om Evangeliet, det glade Budskab fra Gud til Fremmede og Udlændinge her paa Jorden. Af denne Prædiken hørte vi, 1st, hvorledes vi skulle nyde Godt af Evangeliet, nemlig ved Bod og Tro og Bestandighed i det Gode; 2det, hvad Evangeliets Hovedindhold er. Efter Prædikenen holdtes et Menighedsmøde, hvor der blev valgt Delegerer til at møde paa Marsmødet i St. Johannes Menighed ved Goose River og bede om Besættelse af Pastor Granlid. Allerede issjor sluttede nogle sig tilfammen til en Ilden Menighed, men nu var her kommen Mange i Sommer. Blandt disse var ogsaa En, som havde været i Oregon og Washington Territory, men ikke kunde trives, før han kom hid.

Efter have spist Middag og taget en hjertelig Afsked med Vennerne her, drage vi afsted nordest for Dalen, hvor der er ganske godt Land, og paa somme Steder ikke saa lidet Skov, som dog i Sommer er bleven optagen.

Landet her blev opmaalt, først efterat mange Settlerer havde bosat sig; det kunde vi blandt andet skjønne deraf, at en Mand, som havde gravet Skjelder, men endnu ikke bygget, havde faaet en Sectionstage med en stor Lovmur omkring sat ned i Skjelderens. Denne Stolpe, som betegnede Hjørnerne af fire Dvart-Sektioner, har han ikke Lov til at røre.

Det klarer nu op i Luften og dette styrker vort Haab om godt Veir til denne Reise. Det lakker nu ad Aften, og vi

have snart udseet os en Plads i Skovkanten, hvor vi vilde overnatte, og medens vi her søge efter en bekvem Plads at opslaa vore Pauluner paa, finde vi en Nybygger, som netop har faaet op en „Claim-hytte“. Han siger, at vi ved at kjøre et Stykke til ganske vist kan faa standse hos Naboen, hvor vi kan faa Hø for vore Heste og selv faa ligge under Tag. Dette Bink følge vi med Glæde og finde snart Naboen Rolf Johnson fra Dakota Co. Minn. Han har bygget sig et net lidet Framehus, som snart er færdigt. Her skal vi faa Hø, her kan vi faa koge vor Mad inde i Hus, tage vore Klæder og lave os Seng paa Gulvet inde i Huset. Johnson er en ferm ung Mand, som har fundet sig et godt Stykke Land og trives godt. Han ligesom de fleste Andre her ere komne hid i Sommer og have faaet Land med Skov paa.

Det varer ikke længe før en velsmagende Aftensmad er færdig; saa lade vi det ferske Kjød og Kraften deraf smage os vel.

Vi befinde os her paa S. 24, T. 148 R. 59, vi have altsaa kjørt omkring 12 Mile efter Kl. 3. I dag er det syv Aar, siden den Gne af Reiseselskabet første Gang saa Goose River.

Dengang var her ikke saamange Settlerere i Red Riverdalen. Hele Veien fra Breckenridge til Pombina, en Strækning af 200 Mile var beboet af kun faa hvide Settlerere, Størstedelen Norffe, som hoede adspredte langs Red River og et Stykke oppefter Bisfoderne, omtrent som nu her ved Shehenne. Dengang ventede vi ikke i vor Tid at se nogen stor Del af Prærien optagen, men nu er alt optaget; saaledes vil det vel ogsaa gaa her, da her er godt Vand og Skov, som vil strække til for mange Præriesejtlere.

Fredag den 30te September er det klart og pent Veir. Før vi have fodret

og vandet vore Heste, pakket Alt sammen og takket for venlig Modtagelse og Herberge, er Klokken over otte. Vi fortsættenu vor Reise nordover Dalen, hvor vi træffe Norffe fra de forskjelligste Kanter. Omtrent Klokken 10 Formiddag komme vi til Ole C. Olsen, som her driver en liden Handel.

Da vi have mærket, at Appetiten er stor og maaste kan stille større Krav end Madkassen kan tilfredsstille, kjøbe vi for Sikkerheds Skyld 50 Pund Mel samt lidt Ammunition. Nu have vi bare et Par Mil igjen til den store Bugt, som Shehenne slaar mod Syd i det sydvestlige Hjørne af Grand Forks Co. Landet er fremdeles godt; somme Steder er Dalen ganske rummelig, paa andre Steder temmelig trang.

Til Middags naa vi et Stykke forbi Svingen af Elven, antagelig omtrent til Grændsen mellem Grand Forks og Forster County. Her slaa vi Leir ved en liden Vandfamlirg i Kanten af Sloven. Vore Fægere ere ikke meget heldige til at faa Vænder; de sige nok, at de træffe Vænderne, men saa ere disse saa slemme, efter at de ere stude, at de enten slippe afsted eller dukke under og bide sig fast i Bunden. Det er ikke godt at være Skytter heller; de saa nok høre, at de „homme“ ofte. Efter Middagsmaaltidet ere vi snart færdige til at fortsætte vor Reise. Nu antage vi, at vi snart ere udenfor Folkestikken og maa derfor se til at indsætte vor egen Dyrighed med uindskrænket Magt til at afgjøre, hvor vi skulle standse og hvorledes Leiren skal slaes. Det blev sent, før vi igaarvæld bleve enige om, hvor og hvorledes Vognen og Teltet skulde sættes, bare fordi der ingen afgjørende Myndighed var iblandt os, og der var ligesaa mange Sind som Hoveder. Vi maa vælge en Kaptein. Da vi alle troede det gamle

Ord: „Megen Vre, meget Bøvær“, var sandt, havde Ingen Øst til at blive Kaptein. Men efter grundige og vidtløftige Forhandlinger blev dog Hr. Førgen kommen valgt til vort Overhoved; men med denne store Vre fulgte ogsaa meget Bøvær, han maatte ogsaa nemlig være — Kof. Andre Embedsmænd valgtes ikke; to vare selvskrevne Hestekarle; Aberg og Ole Hegg skulde da sørge for Telte og Tros, samt være Ved- og Vand-Bærere.

Ogsaa i Eftermiddag træffe vi norske Settlerne, nemlig nogle fra Worth Co. Iowa. Dalen er her trangere, og der er adskillig Sten i Marken. Oppe paa Prærien skal der ogsaa være ganske godt Land, alt er Regjeringsland og intet optaget.

Lidt før Solnedgang have vi kun et Stykke igjen til nogle Halobloedsindianere, som have boet nogle Aar alene, men som i Sommer ere blevne omringede af Norske. En fremstikkende Skovkant lidt forbi Indianernes Hytter udpeger Kapteinen, som det Sted, hvor vi skulle overnatte denne Gang. En af Følget gaar til Benstre bort til Indianernes usle Hytte for at faa nogle Dplysninger angaaende vor Rejse. Imidlertid bomme de Andre løs paa en Flok Præriehøns, men faa dog intet.

Naar man besøger en „Halfbreed-Camp“, maa man ikke tage det ilde op, langt mindre tage Benene fat, om man mødes først af en Høj hylende Hunde og dernæst af en stærk Stank af Siink-Dyret. Denne Lugt er næsten uadskillig fra „Halfbreed“, da „Stunk“-Rjødet er deres fornemste Vækerbidsten. Det ser ud til, at her bor flere Familier; her er flere Huse og Telte. Ved Indgangen til et af Husene sidder en gammelagtig Gubbe; til Benstre staa nogle halvvoorne Gutter og stirre. Ud af de

smaa Indgange til disse Huse og Telte titter større og mindre Ansigter, alle sammen mørkerøde. I det den Fremmede nærmer sig, rejser den Gamle sig og hilser venligt. Det er en stor og før Mand med stort, stridt Haar. Han taler nok saa godt Engelsk. Med en Franskmands livlige Miner og Bevægelser og gebrokkne Sprog, men med en Sioux-Indianers Udseende, forresten giver han punktligt og greit Svar paa de mange Spørgsmaal, han faar.

Hans kvikke Gebærder blive ikke formindskede, da han faar et dygtigt Tobakskraa. Vi have en lang Samtale. Omkring os har der snart flokket sig en hel Del større og mindre Folk, som alle have sine Vine sættede paa den Fremmede. Enten det nu er hans Person, de synes er saa betænkkelig, eller hans Spørgsmaal saa rare, er ikke godt at sige; men de smaa røde Born se forstandige og pene ud, og deres Udseende er slet ikke kræf eller usforskammet. Efter at have faaet en hel Del Dplysninger forlader den Fremmede den venlige Indianer med det Løfte, at vi skal træffes imorgen paa Veien til Fort Totten. Da vil han prøve vor Winchester Rifle.

Paa en liden Slette kun et Stykke fra Sheyennes Elvebred knapt en halv Mil nordensfor disse franske Indianeres Bøliger — der staa vor Leir. Proviantvognen med Buer og Dække over, staa med Langsiden mod Vinden. Den lette Vogn trækkes nu med Stangen og Førenden op til den store Vogn i Lø af Vinden. Om Matten staa vore Heste, to paa hver Side af den lette Vogn, men tæt bagenfor denne sættes Teltet. Dette er ni Fod langt og otte Fod bredt samt syv Fod høit i Monet og ser ud som et lidet Hus uden Dør og Vinduer. Her er Ingen ledig hverken Morgen eller Aften. Kapteinen har snart indrettet et

Gul i Marken, og strax derefter slammer Ilden op; en Anden skaffer Vand eller Bed, slaar Pinder i Jorden og strammer Teltet, medens Andre slaa Hø forat klare Tomten i Teltet, eller for Hestene til Natten; disse maa passes, mens de gaa løse og gnave af det tørre Græs. Havresætte og Klæder maa læsses af Vognen og bæres ind i Teltet. Om Morgenen maa Alt rykkes op, pakkes sammen og læsses paa igjen.

En stor Del af Kveldstellet er gjort, da Hestekarlen kommer tilbage fra Besøget hos de Røde. En Stund efter faa vi Besøg af to voxre Gutter; de ville sælge os en af sine Hunde, men vi kjøbe ingen. Efter at disse have sagt os Godnat, og vi spist Aftensmad og vasket op igjen, saa er Maanen kommen frem og lyser for os. Den forsmøtter sig ikke. Veiret er roligt og Himlen klar. Der er en Aftenglands, som ofte er „værd mer end Dagens Farveskjer“. Ogsaa her vinke de jamne Stjerner, klare og blide, op til den Herre Zebaoth.

Snart sidde vi i en Klynge omkring Bagtilden og tænde vore Piber; nu kræver Kapteinen at faa høre Nyheder fra Indianernes Leir. Hovedindholdet er følgende: Den gamle Halvblodsindia-

ner har levet her et omvankende Liv i tre og femti Aar; han er født her, uden dog at vide bestemt hvor. I sin Ungdom var han med og jagede Bøfler og fangede andet Vildt hele Vinteren; og om Vaaren drog man afsted med en Masse Peltsværk, som man undertiden førte med Ponier og Kjærrer helt til St. Louis, Misjsouri. Først om Høsten kom man tilbage. Mangen Bøffel er falden for ham. For 12 a 13 Aar siden var her nok af Bøfler. — Til Mousse River har vi omtret 40 Mile herfra. Han vil ikke raade os til at rejse Venveien mod Nordvest did; vi ville støde paa Vasdrag og Sumpe, der blive vanskelige at komme over eller omkring for ukjendte Folk. Vi bør rejse om Fort Totten, did er 33 Mil; vi skal følge den gamle Fort Totten og Fort Abercrombie-veien, som gaar nordover et lidet Stykke Vest herfra.

Fra Fort Totten til nærmeste Boining af Mousse River er der 90 eller 100 Mile. Der er en gammel Vei, dersom vi bare kan finde den; vi maa føre godt, skal vi naa did fra Fort Totten paa tre Dage. Fra den store Boining af Mousse River til de tre Flod. Grene mod Nordvest, hvor Lake River kommer ind, er det omkring 120 Mile.

(Fortfætttes.)

Dalmatien.

I Kristiania vestre Arbeidersamfund holdt ifølge „Dagen“ Professor W. Bugge den 29de Decbr. f. A. et Foredrag om sin for et Par Aar siden foretagne Rejse i Dalmatien. Dette ligeoverfor Italien paa den anden Side af Adriaterhavet beliggende Ryskland frembyder en tredobbel Interesse gennem sin Natur, sit Folkeliv og sin Historie. Profesoren havde gjort Rejsen med Damp-

skib fra Triest, og denne Tur var en af de mest afvejlende, som han nogenstunde havde foretaget. Seet fra Dalfet viser Dalmatiens Rysk sig som det mest øde og trostesløse Syn. De fuldstændig nøgne Fjelde, paa hvilke der bogstavelig ikke er et Træ at se, stige hvidgraa i de forunderligste taggede Fremtoninger op af Havet til en Høide af flere tusinde Fod. Dalmatien er et fuldstændigt

Bjergland, som Norge, med hvilket det ogsaa har den Eighed, at der fra Havet gaae lange og dybe Fjorde ind i det Indre af Landet. Den dyrkbare Jord er ligesom i Norge sparsom, sjønt det varme, sydlige Klima overalt, hvor en Jordflæt findes, skaffer sin Dyrker en rig Høst af Vin og Olje. Befolkningens fornemste Hovednæringsvei er Havet; saagodtsom hele den store østerrigske Flaade er bemanded med Matroser fra Dalmatien, og man vil paa et overveiende Antal af de Fartøier og Dampskibe, der pløie Middelhavets Bover, finde, at Føreren er en født Dalmatier. Landets karrige Jordbund bevirker, at mange af dets Sønner i en yngre Alder drage til fremmede Lande — ofte til Amerika — for der at tjene saameget, at de i en mere fremrykket Alder kan vende tilbage til sit Hjemland og blive Eier af en liden Gaard eller et Hus i en af de smaa, trange gammeldagse Byer. Som alle Bjergfolk hænge de med stor Kjærlighed ved Fosterjorden. Om bord paa Dampskibet, der farer langs Kysten, rører sig saamange forskjellige Nationers Repræsentanter, sees saamange forskjellige Dragter og høres saamange forskellige Tunge-maal, at man skulde tro, at man befandt sig paa en Masserade. Man kan ikke blive træt af at betragte dette forunderlig brogede Billede af Virkeligheden. Det er i kort Begreb en illustreret Historie paa Fortid og Nutid. Naar man opfanger et Glimt af det dødelige Had, som ligger i de Blikke, hoormed en Dalmatier og en Montenegriner betragter en Tyrk, da ser man Gjenfinnet af Aarhundreders uforsønlige Had, næret ved atter gjentagne Plyndringstog og en taløs Række med Mord og Skjændselsgjerninger. Dalmatiens Historie er maasse den ældste i vor Verdensdel; den rækker længere tilbage end baade Grækenlands

og Roms; men dog er den i en vis Forstand den mest ensformig sørgelige, da det er en fortløbende Fortælling om Plyndringstog og Jldgjerninger, som de omboende Folk har øvet mod Landet, der i den mest egentlige Forstand har været et „Tvistens Væble“. Disse Aartusinders ullykkelige Historie og denne med udoft Blod bogstavelig gennemvædede Jordbund har sat et alvorssuldt, dystert og vemodigt Præg paa Nationen, der faar sit Udtryk gennem Dalmatiens hele Optraeden — der er saa rent forskjellig fra andre Sydøeres overgivne Munterhed — og gennem deres mærkværdig vemodssfulde Folkesiger. Professorens havde engang hørt en søkkelig Improvisator synge for en stor Kreds og sit Indholdet overfat af en Tilstedeværende. Hvad handlede disse Sange om, som syntes at gribe alle paa det Dybeste? Jo det var en lang Fortælling om Tyrkernes mordiske Indfald, om at de havde brændt den By, odelagt de og de Vinranke, dræbt og bortført de og de Personer.

Alle Dalmatiens Byer er omgivne med Mure og stærke Fæstningsværker. Alt taler om, at Jngen før i Tiden vo-væde at holde til i aaben Mark. Nu var vistnok Forholdet blevet anderledes og bedre, efterat Landet tilhørte det østerrigske Keiserdømme. Nu begyndte Freden og Tilliden at vende tilbage. Professorens fortalte blandt Andet om den gamle nu fuldstændigt odelagte By Salona, der i den romerske Keisertid talte 200,000 Indvaanere og som spillede en ikke ringe Rolle i Krigen mellem Cæsar og Pompeius. Den store romerske Keiser Diocletian, der døde 315 efter Kristus, var født i denne By, og da han i Aaret 305 nedlagde Regjeringen, trak han sig tilbage til denne By og opførte i sammes Nærhed et Slot, som maasse

er den mest storartede Bygning, som nogen Enkeltmand har ladet opføre. Slottet staar den Dag idag, men har rigtig nok undergaaet den mærkeligste Forandring, noget Slot har oplevet. Da nemlig i det 7de Aarhundrede Avarerne fuldstændig havde ødelagt Salona og jævnet den med Jorden, flyttede flere tusinde af sammes Indvaanere ind i det gamle Slot, som da stod øde. Langs de mægtige Soiler opførtes smaa usle Huse, Slotets lange Korridorer og Gange blev til Gader, og de uhyre Sale til Torve og aabne Pladse. Saaledes staar Slottet i vore Dage, og 6000 af Byens Spalatois Indvaanere bo indenfor dets hjem-

pemæssige Mure, der er byggede for Martusinder. Men det mærkeligste er, at medens Diocletian i levende Live var Kristendommens værste Fiende, og han inden Slottets Mure byggede et pragtfuldt Mausoleum (i: Gravmæle) for sig selv og et Tempel for Æskulap (Afguden for Lægekunst) — — saa er nu Templet en Domkirke, og medens Diocletians egne Ben er spredte for alle Vinde, og ingen ved, hvor hans Levnin-ger findes, saa hviler en af de kristne Martyrers Ben i hans Mausoleum. Saaledes fuldbyrdes Guds Raad endog gjennem hans Fiender.

(For By og Bygd).

Blandinger. — Nytt og Gammelt.

Æmilius Paulus's Tale til Folket. Da Oeransforselen i Krigen mod Makedoniens Konge Perseus med stor Enigheden af Senatet og Folket var overdraget Konfulen L. Æmilius Paulus, holdt han, før han drog i Krigen, følgende Tale i Folkeforsamlingen: „J har vist mig en stor Ære, Dviriter, derved, at J har anseet mig for at være den, der er mest skikket til at betroes Krigen mod Makedonien, thi paa denne Krig, der paa en skammelig Maade er truffet i Langdrag, maa der gjøres en Ende, værdig det romerske Navn. For det Første haaber jeg nu, at Guderne vil bistaa mig; dernæst vover jeg bestemt at forsikre, at jeg af al Magt skal stræbe efter, at J ikke forgjæves skal have sat Eders Haab til mig. Hvad der er nødvendigt til Krigen, har Senatet besluttet. Da jeg maa rejse strax, vil min Embedsbroder G. Licinius berede det med den samme Iver, som om han selv skulde føre denne Krig. Og naar jeg melder No-

get til Eder eller til Senatet, saa hold mig for mere troværdig end de mangehaande Nygter, som uden nogen sikker Hjemmelsmand pleier at udbrede sig.

Næsten Ingen foragter i den Grad Nyttet, at hans Sind ikke skulde kunne forurooliges. Men i alle Kredse og endog ved ethvert Selskab findes Folk, som føre Høre til Makedonien, som ved, hvor Veir bør slaas, hvilke Punkter bør besættes med Tropper, hvor Magasiner bør anlægges. Der findes Ingen, som kan maale sig med dem i Kyndighed paa, hvorledes Tilførsel staffles frem paa Land og Vand, naar man maa binde an med Fienden, og naar det er bedst at holde sig i Veiren. Og de er Saa, der blot udtale sin Mening om, hvad der bør gjøres; mange er saa anuvasfende, at de domme den fraværende Feltherre, som om han var anklaget og stillet for deres Domstol. Disse Ting hindre Feltherren meget i at kæmpe med Held. Thi Saa har saa megen Karakterstyrke mod

et ugunstigt Rygte, at de ligesom Fabius Nøleren heller vil, at deres Myndighed skal forringes paa Grund af Folkets Holdningsløshed, end at de offentlige Anliggender skal forvaltes mindre godt. Jeg frygter ikke for, at Nogen skal udlægge dette som Anmasselse; Sagen fortjener i høi Grad at betragtes med den største Omhyggelighed.

Jeg er ikke den Mand, at jeg tror, at Feltherrer ei bør paaminde; nei, jeg holder den, der udfører Alt ubelukkende efter sit eget Hoved for en stolt Mand mere end for en vis Mand. Men kun Saa er dygtige nok til med Klogskab at paaminde Anføreren. Hvem findes vel, som ikke gjerne betjener sig af deres Raad, som er kyndige i Krigsvoesenet? Men

mest stiftede til at give Raad er de, som selv er tilstede ved Foretagendet, der med egne Dine se Fienden, Stedet, Tidens Veilighed. Er der altsaa Nogen, som troster sig til at kunne give nyttige Raad i denne Krig, saa tvivle han ikke paa, at han vil være mig en meget kjærkommen Vedfager. Jeg vil dele med ham mit Skib, mine Heste, mit Telt, mine Maaltider. Men hvis der Ingen er, hvem dette behager, saa holde heller ikke Nogen sig for dygtig til fra Land af at anvise mig, hvorledes jeg paa aaben Sø har at styre det slingrende Skib. „Byen selv byder Snak nok, hvorved Lediggjængerne kan fryde sig!“ Derefter drog Emilius i Krigen og førte snart efter Kong Perseus fangen til Rom.

(Anderjen og Gjør.)

Gaader og Opgaver.

No. 193. Det Første paa Hovedet staar,
 Det Andet paa Fødderne gaar.
 Det Andet uden stort Besvær
 Det Første i det Hele bær.

(—).

No. 194. Two brothers were walking together down the Street, and one of them, stopping at a certain house, knocked at the door, observing: „I have a niece here, who is ill.“ „Oh“, said the other, „I have no niece!“ and he walked away. Now, how could that be?

Opløsning paa Gaaderne i No. 4.

No. 191. Berille. No. 192. An egg.

Rettelse. I No. 4, Side 115 1ste Spalte 19de Linie nedensfra staar lithing istedetfor lighting; Side 116 omtr. midt paa 1ste Spalte samme Feil. Side 129, 2den Spalte 16de Line ovenfor staar cordinale, læs: cordiale.

Indhold: Anna Rofs. — Abent Brev til Kristoffer Bruun. — Tre Uger i Telt. — Dalmatien. — Blandinger. — Gaader og Opgaver.

E. MATHER
JUSTICE OF THE PEACE,
NOTARY PUBLIC and COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidstler etc.
Decorah, — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt
Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Verktøi, Bygningsmaterialier,
saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Syd siden af Water Street = = = Decorah, Iowa.

J. T. RELF,

PHOTOGRAF,

handler med Kammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc.

Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retucheres af den anerkjendt dygtige Retuchør, Miss Emilie Christopher. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore,
Decorah, Iowa.

Norfolk Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen.
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Anders N. Rjome.

☞ Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

PETER GJEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,

tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

Patents. We continue to act as Solicitors for Patents Caveats, Trade Marks, Copyrights etc., for the United States, Canada, Cuba, England, France, Germany, etc. We have had **thirty-five years experience.**

Patents obtained through us are noticed in the SCIENTIFIC AMERICAN. This large and splendid illustrated weekly paper, \$3.20 a year, shows the Progress of Science, is very interesting, and has an enormous circulation. Address MUNN & CO., Patent Solicitors Publishers of SCIENTIFIC AMERICAN, 261, Broadway, New York. Hand book about Patents sent free.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II). og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flintz Rejse“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for 50 Cents.

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Rejse paa Kongofloden“, „Stovfjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for 80 Cents; begge disse Bind for \$1.25.

18de Bind, som blandt Andet indeholder den udmærkede Fortælling „Pater Clemens“ sendes portofrit for \$1.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Missionsberetningen „Sey Ar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rejsefildring „Nordvest Passagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt Læsestof, portofrit for \$1.00.

21de og 22de Bind (Aargangen 1881) har et meget afvejlende Indhold, deriblandt den udmærkede Fortælling „Familien Hælbringen“, (der hos Boghandleren koster \$3 indbudet). Disse 2 Bind tilsammen portofrit for \$2.

Alle 7 Bind til en Adresse pr. Ekspres \$5.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør over 350 store Oktavsider. samt Titelblad og Indholdsregister.

Adresse: **A. Thronsdjen,**
Dr. 1014, Decorah, Iowa.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste i Handelen. Yornue og Stue-Ubre repareres smukt Tæt ved Post Officet, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„**To ældgamle Sange fornede**“, nemlig **Solvtalvise** og **Den guldne ABC**, 8 for 50 Cts., 20 for 1.00, 100 for \$3.50. Adresse: **A. Thronsdjen,** Dr. 1014, Decorah, Iowa.

Iver Larsen
følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
i Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah - - Iowa.

Musik.

- Hos **Rev. E. JENSEN, CLINTON, WIS.**, faaes:
- 1) Sangbog for Børn og Ungdom: Sanglære og 204 udvalgte Melodier, flerstemmig, for Mandkor og blandet Kor. Portofrit \$1.25.
  - 2) Koralbog til Synodens, Landstads, Guldbergs o. fl. Salmehøjer, 193 Melodier firstemmig, for Orgel, Piano og Sang. \$1.00, Porto 8 Cts.
  - 3) Et Cirkulære om Musik (gratis.). Adresse se ovenfor. 2-8
-

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Tidens billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligkister haves paa Lager. Begravelser besørges.

Nogle Rest-Eksemplarer af

Socrates's Forivarstale ved Platon

samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilfaldt men portofrit for 35 Cents.

Adresse N. Thronsen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. DECORAH, IOWA

Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Udgangene 1878, sidste Bind af 1879, samt Uarg. 1880), hvilket til-
sammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afve-
lende Læsestof samt Titelblade og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse: **A. Thronsdjen,**

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,

Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

Car af

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Mamatee
Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead
Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige
Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at erpedere alle Ordres
med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og
billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den
Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor
man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Dhr. Harvey Miller og
Julius Rosenheimer. P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive
mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Teg-
ninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar,
han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmest Jæragt-Office.

P. E. Haugen.